

Förskollärares syn på hur leken kan stimulera barns språkutveckling

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Johanna Holmberg
Kajsa Örnell

2024-FÖRSK-G103

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryrket, 210hp

Svensk titel: Förskollärares syn på hur leken kan stimulera barns språkutveckling

Engelsk titel: The preschool teacher's view of how play can stimulate children's language development

Utgivningsår: 2024

Författare: Johanna Holmberg & Kajsa Örnell

Handledare: Adriana Velasquez

Examinator: Catrine Brödje

Nyckelord: Lek, förskollärare, barn, språkutveckling och språk

---

Sammanfattning

I förskolan är lek och språk en stor del av barnens vardag. Forskningen anser att lek är det främsta verktyget barnen kan använda sig av för att utveckla sitt språk. I leken får barnen chans att använda sin kommunikation och på så sätt träna sin språkutveckling.

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärarna tänker kring barns lek och dess relation till språkutveckling. Vi har valt att inrikta oss på hur förskollärare som arbetar med yngre (1-3 år) och äldre (3-6 år) barn resonerar kring frågan. För att undersöka detta har kvalitativ metod varit utgångspunkten. För att samla in vårt datamaterial har vi använt oss av semistrukturerade intervjuer. Vi valde att spela in intervjuerna för att sedan transkribera innehållet. Åtta förskollärare har medverkat fyra som arbetar med barn mellan 1-3 år och fyra som arbetar med barn mellan 3-6 år. Förskollärarna har beskrivit deras relation samt arbete med lek som verktyg för språkutveckling. Studien har sin utgångspunkt i den sociokulturella teorin som innefattar att lärandet hos barnen sker i samspel med andra individer.

Resultatet för studien skiljer sig delvis åt beroende på om förskollärarna arbetar med barn mellan 1-3 år eller 3-6 år. Det som framkommer i resultatet är att förskollärarna anser generellt att relationen mellan leken och språket påverkar varandra. För de barn som är mellan 1-3 år är leken det viktigaste verktyget, barn behöver behärska leken för att kunna kommunicera i den. Förskollärarna anser att för barn mellan 3-6 år har språket en större påverkan. För att leken skall bli djup och att barnen ska kunna utvecklas i den krävs att de hanterar det talade språket. Resultaten visar även att förskollärarna anser att deras närvarande roll i barns lek främjar till språkutveckling. De som arbetar med yngre barn 1-3 år arbetar med att uppmuntra barnen till att vilja prata genom att benämna ord och tillföra nya ord som skapar en språkutveckling. Det förskollärarna behöver ha i åtanke är att utvecklingen ska ske från barnens egna nivåer och behov. Arbetssättet hos de förskollärare som arbetade med de äldre barnen 3-6 år är liknande men en aning utvecklad. Barnen skall tillgodoseas med nya ord samt att förskollärarna har ett varierat språk och använder synonymer när de pratar med barnen. De arbetar även med att bygga på barnens tidigare kunskaper. Det är förskollärarens ansvar att hitta en bra balans mellan att vara närvarande i leken men också ge barnen frihet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
2. SYFTE	2
3. TIDIGARE FORSKNING	2
3.1 LEK OCH SPRÅKUTVECKLING.....	2
3.1.1 <i>Lekens betydelse för språkutveckling</i>	2
3.1.2 <i>Barns tidigare erfarenheter samt lärmiljöns påverkan på leken</i>	3
3.2 FÖRSKOLLÄRARENS ROLL I LEKEN FÖR ATT FRÄMJA SPRÅKET	3
3.2.1 <i>Närvarande förskollärare</i>	3
3.2.2 <i>Samspelets påverkan</i>	4
3.2.3 <i>Språkrika och lyhörda förskollärare</i>	5
4. TEORETISKT PERSPEKTIV	5
4.1 LEK	6
4.2 DEN NÄRMASTE UTVECKLINGSZONEN OCH SCAFFOLDING	6
4.3 KULTUR.....	6
4.4 MEDIERING.....	7
4.5 VERKTYG/REDSKAP	7
5. METOD	7
5.1 URVAL.....	8
5.2 GENOMFÖRANDE	9
5.3 FORSKNINGSETIK.....	10
5.4 VALIDITET OCH RELIABILITET	11
5.5 ANALYS/BEARBETNING	12
6. RESULTAT	13
6.1 HUR BESKRIVER FÖRSKOLLÄRARE, SOM ARBETAR MED DE NÄMNDA ÅLDERSGRUPPERNA, RELATIONEN MELLAN LEK OCH SPRÅKUTVECKLING?	14
6.1.1 <i>Lek för att erövra språket – barn mellan 1 och 3 år</i>	14
6.1.2 <i>Språk för att hantera lekens komplexitet – barn mellan 3 och 6 år</i>	15
6.1.3 <i>Sammanfattning - Hur beskriver förskollärarna relationen mellan leken och språkutvecklingen? ....</i>	17
6.2 HUR BESKRIVER FÖRSKOLLÄRARNAS SITT ARBETE MED ATT FRÄMJA BARNENS LEK SÅ DEN BLIR SPRÅKUTVECKLANDE?	17
6.2.1 <i>”Det krävs att någon tillför ord” – barn mellan 1-3 år</i>	17
6.2.2 <i>Att balansera mellan förskollärares närvaro och barns frihet – barn mellan 3-6 år</i>	19
6.2.3 <i>Sammanfattning – Hur kan förskollärarna främja barnens lek så den blir språkutvecklande?.....</i>	22
7. DISKUSSION	22
7.1 HUR BESKRIVER FÖRSKOLLÄRARE, SOM ARBETAR MED DE NÄMNDA ÅLDERSGRUPPERNA, RELATIONEN MELLAN LEK OCH SPRÅKUTVECKLING?	22
7.2 HUR BESKRIVER FÖRSKOLLÄRARNAS SITT ARBETE MED ATT FRÄMJA BARNENS LEK SÅ DEN BLIR SPRÅKUTVECKLANDE?	24
7.3 METODDISKUSSION	26
8. DIDAKTISKA KONSEKVENSER	27
8.1 VIDARE FORSKNING.....	28
REFERENSER	29
BILAGOR	31

1. INLEDNING

Norling (2015, s.26–27) anser att i förskolan ska barnen få möjlighet till att leka och utveckla sitt språk. För att detta ska vara möjligt beskriver forskaren att förskollärarna kan planera språkliga lekaktiviteter för barnen som bidrar till att de får nya erfarenheter. Aktiviteternas syfte grundar sig då i att barnen utvecklar sina språkliga kunskaper men att det ändå är leken som står i centrum. Författaren beskriver arbetssättet som en viktig grund för att skapa ett lustfyllt lärande. För ett lärande ska ske behöver förskollärarna göra leken rolig, därmed ska de utgå från barnens intressen. Norling (2015, s.26–27) anser även att det är förskollärarens roll att uppmuntra barnen till att använda leken som verktyg för att utforska och laborera sig fram till nya språkkunskaper.

Öhman (2022, s.43) tydliggör vikten av lekens värde för språkutveckling. Forskaren beskriver att barnen har goda chanser till att utvecklas språkligt genom samtal och kommunikation i leken. Gärdenfors (2019, s.45) beskriver att i leken får barnen ta sig an utmaningar för att kunna kommunicera på olika nivåer. Detta bidrar till att leken blir ett kraftfullt verktyg för att både utveckla sig själv som individ samt sitt lärande inom olika områden så som språk.

Något som Doverborg, Pramling och Pramling Samuelsson (2019, s.69) poängterar är behovet av att förskollärarna stödjer barnen i deras lärprocesser. Författarna beskriver att de behöver gå in i leken och hjälpa barnen. Detta kan göras genom att ställa frågor till dem samt ta in nytt material. Förskollärarna behöver se utifrån det lekande barnens perspektiv för att kunna tillgodose den stöttning som krävs i olika situationer. Även Eriksson (2023, ss.133–134) beskriver att förskolläraren har en betydelsefull roll för att utveckla barnens lek så den främjar språkutvecklingen. Något som forskaren även förklarar är att förskollärarna ska vara en medlekare i barnens lekaktiviteter. Medlekarens roll är att utgå från barnens uppfattningar och låta dem visa lekens väg. Samtidigt ska förskollärarna ha en överblick på vilken roll de ska inta för att stödja barnen i deras utveckling.

Lekens samt språkets betydelsefulla roll beskrivs i förskolans läroplan. Där står det att “Lek är grunden för utveckling, lärande och välbefinnande” (Skolverket 2018, s.8). Läroplanen beskriver även pedagogens ansvar att tillgodose barnen med en lustfylld miljö där lek blir en naturlig del av deras vardag. Likaså beskriver läroplanen vikten av barnens språkutveckling. Förskolans uppdrag är då att stimulera barnen till ett utvecklat språk till hjälp av deras nyfikenhet och intressen.

I tidigare forskning om barns utveckling hittar vi inte mycket kunskaper om leken och språkets betydelse för varandra, det beskrivs oftast enbart om leken för sig och språket för sig, vilket vi kan se som ett vetenskapligt problem. Därför är vår avsikt med denna studie att undersöka vilken relation leken och språket har till varandra och om denna skiljer sig åt beroende på vilken ålder de är på barnen. Eftersom vi snart är färdig examinerade förskollärare vill vi få en inblick hur förskollärarna tillämpar detta i praktiken. Vi anser att det finns alltför lite forskning kring hur det fungerar i den praktiska verksamheten samt praktiska metoder som kan bidra till att barn utvecklar ett nytt lärande. Vi har därmed valt att undersöka barns lek och språkutveckling.

2. SYFTE

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärarna tänker kring barns lek och dess relation till språkutveckling. Vi har valt att inrikta oss på hur förskollärare som arbetar med yngre (1-3 år) och äldre (3-6 år) barn resonerar kring frågan. Studiens frågeställningar är följande:

- Hur beskriver förskollärare, som arbetar med de nämnda åldersgrupperna, relationen mellan lek och språkutveckling?
- Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med att främja barnens lek så den blir språkutvecklande?

3. TIDIGARE FORSKNING

I detta avsnitt redogörs för tidigare forskning om relationen mellan lek och språkutveckling samt hur förskollärarna kan främja detta. Vi har valt att dela upp forskningsavsnittet i två huvuddelar som kopplas till syftets frågeställningar. I den första delen framkommer forskningen om lek och språkutveckling, i andra delen beskrivs tidigare forskning om förskollärarens roll i leken för att främja språket.

3.1 Lek och språkutveckling

I denna del redogör vi för relevant forskning med koppling till studiens första frågeställning och mer konkret till förskollärarnas tankar, som arbetar med de nämnda åldersgrupperna, kring relationen mellan barns lek och barns språkutveckling. Vi har valt att dela in forskningen i två underrubriker: *Lekens betydelse för språkutveckling* och *Lär miljös påverkan på leken*.

3.1.1 Lekens betydelse för språkutveckling

Norling (2015, s.26- 27) beskriver vikten av lek i förskolan. Forskaren anser att barnen ska få leka och använda sitt språk i olika lekaktiviteter för att skapa nya kunskaper. Det är även bra om förskollärarna ger dem tillfällen till att vistas på olika platser under dagen, detta för att skapa ett lekfullt lärande samt möjlighet att använda sin spontanitet för nya språkliga erfarenheter. Författaren anser även att leken är viktig för samspel och för att bearbeta tidigare erfarenheter. I leken kan barnen få en förståelse för sådant som de tidigare stött på eller som andra har gett dem en kunskap om.

Norling (2015, ss.72-73) skriver vidare om lek som verktyg för att stimulera barns språkutveckling. Forskaren menar att lek kan inspirera barnen att medverka i olika aktiviteter och därigenom får barnen möjlighet att använda sitt språk. Att medverka i lekar där det exempelvis förekommer regler och turtagning bidrar till att barnen måste använda sitt språk. Detta för att kunna kommunicera med sina kompisar under lekens gång. Magnusson och Pramling Samuelsson (2019, s.39) är också inne på vikten av att samspela med andra barn. Forskarna beskriver att barnen är viktiga resurser för varandra i leken då de hjälps åt att strukturera leken utifrån sina egna kunskaper. Begrepp som någon kompis inte kan hantera i leken kan möjligen behärskas av någon annan, vilket gör att leken kan fortgå då barnen kan tydliggöra begreppet för varandra genom att visa vad som menas och språkutveckling sker.

För att sammanfatta lekens betydelse för språkutvecklingen har forskningen ovan kommit fram till att leken påverkar språket positivt på många vis. Genom att delta i olika lekaktiviteter

vid olika situationer skapas det nya kunskaper inom leken och därigenom språkkunskaper. I leken "tvingas" även barnen till att använda sig av språket för att kommunicera med varandra. Att höra andra använda sig av språket samt använda det själv leder till ett utvecklande i sitt språk.

3.1.2 Barns tidigare erfarenheter samt lärmiljöns påverkan på leken

Magnusson och Pramling Samuelsson (2019, s.30) poängterar vikten av att i leken möta vardagliga händelser som barnen tidigare erfarit. Får barnen möta sådant som de tidigare stött på kan de använda sina kunskaper till att utveckla leken. Författarna poängterar att vid en utvecklad lek får barnen använda sin fantasi och därmed utforska sitt språk. Magnusson och Pramling Samuelsson (2019, s.30) beskriver betydelsen av att i leken använda växelspråk mellan *som är* och *som om*. *Som är* i leken beskriver det verkliga, vad som faktiskt är på riktigt och *som om* är hur barnen kan sätta fantasin i verkligheten och låtsas att något är en annan sak. Forskarna anser att växelspråket är en viktig del av leken för att den ska bli begriplig hos andra. För att behärska detta i leken krävs oftast tidigare språkkunskaper, tidigare erfarenheter anses därför som en viktig del när lek används som verktyg för språkutveckling.

Evensen Hansen & Alvestad (2018, ss 133-134) anser att lärmiljön har en bidragande faktor till att barnen får nya erfarenheter och kunskaper inom leken och språket. Beroende på lärmiljöns uppbyggnad påverkas barnens möjlighet till nya kunskaper. Forskarna beskriver att språkinläringen ska ske som en naturlig del i leken. Miljön är då viktigt för att den ska motivera barnen till olika lekar där samtal, frågor och funderingar uppstår. Även de barnen som inte kommit så långt i sin språkutveckling kan med en välarbetad lärmiljö av förskollärarna få chans till att delta i lekar och därigenom utveckla språket. Författarna menar att bildstöd, gester och mimik kan stödja barnen i detta.

Sammanfattningsvis ser vi att barnens tidigare erfarenheter samt lärmiljöer är viktiga för att barnens lek ska fungera och bidra till språkutveckling. I leken får barnen möjlighet att möta det verkliga, *som är* samt att de kan växla sin förståelse till fantasin, *som om*. Med växelspråk i leken utmanas barnen till att använda sitt språk och därmed öka sin språkliga kompetens. Lärmiljön är även en faktor som påverkar leken och därigenom språkutvecklingen. En välarbetad lärmiljö bidrar till lekar som i sin tur bidrar till språkutveckling.

3.2 Förskollärarens roll i leken för att främja språket

Nedan presenteras tidigare forskning om förskollärarnas arbete som utgår från vår andra frågeställning *Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med att främja dessa barns lek så den blir språkutvecklande?* Syftet är att se hur tidigare forskning beskriver förskollärarnas arbete med att stötta barnen i deras språkutveckling. För att få en tydligare struktur på forskarnas olika tankar har vi valt att dela upp det i tre olika kategorier *Närvarande förskollärare, Samspelts påverkan* samt *Språkrika och lyhörda förskollärare*.

3.2.1 Närvarande förskollärare

Björklund och Palmér (2019, ss.75-77) beskriver vikten av att som förskollärare arbeta målstyrt i leken. De menar att barnen själva ska få styra leken men att pedagogen ska finnas som stöd för att hålla dem inom lekens ramar. För att uppfylla detta anses det som viktigt att förskollärarna har ett målinriktat fokus och använder relevanta begrepp. Forskarna anser att

närvarande pedagoger kan tydliggöra begrepp för barnen. Detta kan göras genom att de använder det nya begreppet verbalt för barnen och samtidigt visar i leken begreppets innebörd. Att arbeta målinriktat som förskollärare beskriver också Björk-Willén, Pramling och Simonsson (2018, s.46). De menar att som förskollärare kan du i leken styra vilket lärande du vill att barnen skall få en ny kunskap kring. Författarna beskriver att om målet är att lära sig nya djurnamn så ska frågorna samt samtalen som pedagogen ställer i leken vara riktade mot detta. Fokus i leken blir då att barnen ska få nya erfarenheter kring djurens namn.

Magnusson och Pramling Samuelsson (2019, s.29,35) förklarar vidare om vikten med närvarande förskollärare och dess bidrag till dialoger och frågor. De anser att om förskollärarna är närvarande kan öppna frågor bidra till att barnen vidareutvecklar leken. I forskarnas artikel skrivs det om när förskollärare och barn leker affär. De använder sig då av samtal och öppna frågor för att stimulera barnens språkutveckling. Förskollärarnas syfte är att barnen ska koppla samman symboler i leken med sådana de tidigare mött på. Att som förskollärare sätta ord på symbolerna som barnen möter när de leker affär gör att de kan förstå att en symbol kan beteckna många saker. Det som författarna beskriver som viktigt är att vara noga med att förtydliga för barnen vad symbolen ”symboliserar” just nu i deras lek. Ytterligare något forskarna tar upp är hur barnens ordförråd ökar när de sätter ord på olika matvaror som de använder sig av i leken. Även Jonsson och Thulin (2019, s.95) anser att frågor i leken är en viktig aspekt för att vidareutvecklas. När barnen själv har börjat ställa frågor i leken kan pedagogerna finnas med och uppmärksamma dem och utmana barnen ytterligare i språket.

Sammanfattningsvis beskrivs det ovan att närvarande pedagoger bidrar till utveckling hos barnen. Förskollärarna kan via sin närvaro styra leken till vilket lärande de vill att barnen ska få. Förskollärarnas dialoger, begreppsförklaringar och frågor är något forskningen beskriver som ett viktigt hjälpmedel för att utveckla barns språk inom lekens ramar.

3.2.2 Samspelets påverkan

Jonsson och Thulin (2019, s.95) beskriver leken som en aktivitet där barnen får samspela med varandra samt med pedagoger. Att vara delaktig i barns lek bidrar till att förskollärarna får ta del av barnens språkliga kunskaper. Detta underlättar för dem då de sedan kan bemöta barnen på rätt nivå såväl i leken som i andra aktiviteter. Detta är också något som Norling (2015, s.73) tar upp i sin artikel. Att barnen bjuder in pedagogerna i leken möjliggör ett samspel sinsemellan. Frågor kan då ställas som gör att pedagogerna blir insatt i barnens lek och utmana dem vidare i sin språkutveckling. Evensen Hansen & Alvestad (2018, s. 134) skriver också om att samspelet som sker vid delaktigheten i barnens lek gör att förskollärarna får en bild av deras intressen. Detta anser forskarna vara en stor fördel då barnens intressen och tidigare erfarenheter kan skapa samtal på ett djupare plan och barnen får då utmanas i att använda sina språkkunskaper.

I forskning som Brekke Stangeland (2018, s. 89,104) har gjort framkommer resultat om att barn som inte har ett utvecklat språk fungerar sämre i lek än andra barn. Detta resulterade i att barnen ofta lekte själva och då inte fick samspela med andra barn i leken och därigenom gjorde de då inga nya erfarenheter inom språket. Forskaren framhäver att det krävs observationer på vad som gör att samspelet i leken inte fungerar och utifrån det resultatet kan pedagogerna stödja barnen till att vara delaktiga i leken. Brekke Stangeland (2018, s. 89,104) beskriver vidare i sin forskning att det kan ses samband redan från tre års ålder hos barn att det sociala påverkar deras språkutveckling. Författaren anser att det är förskollärarens uppgift att redan i tidig ålder stödja barnen i deras samspel med andra, vilket kan göras i leken.

Norling (2015, ss. 23-24) förklarar vidare att barnen i förskolan behöver få stöttning av pedagoger med att sättas in i olika situationer, exempelvis lekar där de får använda sitt språk eller ta del av andras. Vid en ökad delaktighet i leken kan barnen få nya kunskaper i att behärska språket.

Sammanfattningsvis beskriver tidigare forskning att förskollärarna behöver samspela med barnen i deras lekar för att få en tydlig bild av var de befinner sig i sina språkliga kunskaper. Att sätta sig in i barnens intressen samt tidigare erfarenheter gör att samtal på ett djupare plan kan utvidgas och barnen utmanas då vidare i sin språkutveckling. Tidigare forskning har visat att barn som inte har ett utvecklat språk kan få det problematiskt att samspela med andra barn i leken. Förskollärarna har därför ett viktigt ansvar att i tidig ålder stödja barnen i deras samspel så att de kan vara delaktiga i lekar som stimulerar deras språkutveckling.

3.2.3 Språkrika och lyhörda förskollärare

Evensen Hansen & Alvestad (2018, ss.134-135) beskriver vikten av att "bada barnen i språk". Författaren anser att små barn har lättare att utveckla sitt språk och framför allt ordförrådet. Förskolläraren har därför en viktig roll i att prata mycket med barnen, variera sitt ordförråd samt använda rätt begrepp i rätt sammanhang. För att locka barnen till detta lärande menar forskningen att förskollärarna behöver visa lyhördhet för barnens intressen. Lyhördhet kan bidra till språkutveckling om förskolläraren finns med och pratar med barnen i deras lekar. Evensen Hansen & Alvestad (2018, s 135) tar upp ett exempel om en lastbil. Författarna beskriver att barnen får ett ökat ordförråd när förskollärarna upprepar barnens ord om lastbilen samt när de utvecklar orden till meningsbyggnader. Även Norling (2015, ss.23-24) har kommit fram till att lyhörda pedagoger motiverar barnen till att delta i lekar där de får använda sitt språk. För att vidare utveckla barnen inom språkutveckling är det förskollärarnas ansvar att vara uppmärksam på vad barnen visar för intresse inom leken. Dessa kan sedan användas till spontana lekaktiviteter som stimulerar språkutvecklingen. Björklund och Palmér (2019, ss.77-78) påvisar även arbetssättet lekresponsiv undervisningen. Forskarna beskriver lekresponsiv undervisning som ett arbetssätt förskollärarna utgår ifrån för att uppmuntra barnen till nya kunskaper. Arbetssättet innefattar att barnen bestämmer vad dem ska leka med och hur leken ska te sig. Förskollärarnas ska då respondera på det barnen gör i leken för att föra leken framåt och för det ska ske ett lärande. Forskarna anser att om förskollärarna är språkrika och lyhörda gentemot barnen i leken erövrar de nya kunskaperna i språket.

Sammanfattningsvis kan vi se enligt forskning ovan att förskollärarna behöver vara språkrika gentemot barnen samt visa sin lyhördhet genom att vara engagerade i barnens intressen. Detta visar då vikten av att förskollärarna behöver använda sig av det vardagliga händelserna i leken och utveckla barnens språkkunskaper därifrån. Detta kan göras genom att variera sitt språk i leken utifrån barnens tidigare ordkunskaper samt vara noga med vilka begrepp som används.

4. TEORETISKT PERSPEKTIV

I denna studie har vi valt att utgå från den sociokulturella teorin. Säljö (2014, s. 18) beskriver denna teori utifrån att lärandet hos barnen sker i samspel med andra individer eller på gruppnivå. Forskaren anser även att inom den sociokulturella teorin är pedagogerna den stödjande handen för att kunna ge barnen möjlighet att skapa sig en kunskap om samspel. Varför just pedagogerna har en viktig roll i detta ligger till grund i att de har mer kompetens inom området samt att det är deras ansvar att stötta barnen i deras utveckling.

Forskarna Williams, Sheridan och Pramling Samuelsson (2000, s.30) beskriver att sociokulturella teorins främsta teoretiker är Lev Vygotskij. Centrala begrepp inom teorin kommer att redogöras för. Begreppen kommer beskrivas av olika författare som tolkar Vygotskijs förståelse av dessa inom sociokulturella teorin.

4.1 Lek

Smidt (2010, s.143) uppmärksammar begreppet lek och Lev Vygotskijs definition av detta. Författaren menar att ofta använder människor lek som ett samlingsnamn för många olika betydelser i vardagen. Beroende på hur insatt personen är inom ämnet kan begreppet visa på olika innebörder. I denna studie har vi valt att beskriva begreppet så att läsaren har en tydlig utgångspunkt för att förstå det. Smidt (2010, ss.143-144) beskriver tre olika definitioner som anses vara en basförklaring för lek. Den första definitionen författaren tar upp är hur lek kopplas till intresse och hur detta ger barnen möjlighet att själva få bestämma vad de ska göra. Om barnen inte blir placerade på en specifik plats eller i en specifik lek utan får bestämma själva var och vad de vill leka blir leken äkta för dem. Den andra definitionen författaren beskriver är lekens fördel med att få pröva sig fram och att det inte finns några misslyckanden. Då det är barnen själva som bestämmer i deras lek kan de ändra sig under lekens gång utifrån sina egna förutsättningar. Smidt (2010, ss.143-144) anser att lekens tidsram kan se olika ut, den kan pågå i endast sekunder till flera veckor. Lek kan ske med andra individer men även ensam. Forskaren redogör till sist för tredje definitionen av lek som beskriver att det flesta lekar präglas av olika fantasier och hur saker i vardagen kan påverka dessa.

4.2 Den närmaste utvecklingszonen och scaffolding

Smidt (2010, ss.13-14) belyser vetenskapsmannen Vygotskijs tankar kring leken och dess betydelsefulla roll för utveckling. Författaren anser att när barnen leker befinner de sig i en utvecklingszon som de hela tiden utvecklar och tillslut behärskar, då skapar de sin närmaste utvecklingszon. För att barnen då ska lyckas kliva över till den nya zonen krävs det stöd från förskollärare. Författaren menar att vid rätt stöttning utifrån sin trygga zon som de behärskar har barnen möjlighet att utvecklas och på sikt träda in i en ny zon. Vägen till den nya zonen beskriver författaren utifrån begreppet scaffolding som Jerome Bruners tankar grundar sig i. Forskaren kallar även detta begrepp för "byggnadsställning". Smidt (2010, s.163-164) beskriver att förskolläraren ska beskriva för barnet vad de bör fokusera på och vad som är viktigast för just detta lärande. Att vara påläst och veta vad barnet ska stimulera för att lyckas är också en viktig aspekt inom scaffolding. Ytterligare ett stöd som förskollärarna skall ge barnen för att uppnå den närmaste utvecklingszonen är att inte påskynda processen. Författaren beskriver även att processen ska genomföras som en byggnadsställning, då det ska tas ett steg i taget. Barnet ska få möjlighet att utmed vägen föra lärorika diskussioner med förskollärarna. Precis som en riktig byggnadsställning tas ställningen inte bort förrän bygget är färdigt, på liknande vis är det inom scaffolding. Förskollärarna backar inte tillbaka förrän barnen har nått sin närmaste utvecklingszon.

4.3 Kultur

Inom sociokulturella teorin är kultur ett återkommande begrepp menar författaren Smidt (2010, ss.65-66). Författaren beskriver Vygotskijs tankar kring kultur och hur den kan tolkas med överföring av kunskap. I förskolan pratas det mycket om att förskollärarna ska ta reda på barnens tidigare kunskaper för att bygga på nya, det tidigare erfarenheterna kan beskrivas som kultur. Författaren betonar därmed att begreppet utveckling ligger kulturen nära till hands och

därför bör människan ha en grundtanke i dess innebörd. Begreppet utveckling kan beskrivas som förändring. Förändringar sker hos människor genom hela livet på ett eller annat vis, från embryo tills vi blir gamla. Men varför förändringarna sker framkommer inte genom enbart begreppet utveckling utan det är här kulturen träder in. För att samhället och vi människor ska utvecklas behöver vi få en förklaring på våra förändringar och vad som ligger till grund i dem. Forskaren beskriver att det som ligger till grund i förändringarna är det vi kan kalla kulturen. En definition av begreppet är: "Människor skapar tillsammans idéer och föremål vilka i sin tur förändrar andra idéer och saker, och detta pågår hela tiden" (Smidt 2010, s.66).

4.4 Mediering

Säljö (2014, s. 81) skriver om den sociokulturella teorins begrepp mediering. Mediering härstammar från det tyska ordet Vermittlung. Detta betyder att förmedla och innefattar att människor använder språket och kroppen för att hantera kontakter med omvärlden. Ur ett sociokulturellt perspektiv är grunden fysiska verktyg och språk, detta medierar sin verklighet i olika praktiska aktiviteter. Språket är den centrala delen i vårt kunskapsområde och det är med språket vi samlar in och kommunicerar erfarenheter med varandra. Säljö (2014, s.82) tar upp att människans språkliga uppgift är att förmedla hur omvärlden fungerar och hur den framstår meningsfull. När barnen samtalar med varandra skapar de en delaktighet för att förstå omvärlden samt ett samspel med andra i olika leksituationer.

4.5 Verktyg/redskap

Säljö (2014, ss. 20-21) förklarar att begreppen redskap/verktyg har en betydelsefull roll inom det sociokulturella perspektivet. Dessa begrepp används för att kunna behärska det språkliga och fysiska resurserna. Forskaren menar att har vi tillgång till dessa resurser så skapar vi en bättre förståelse om världen vi lever i och hur vi ska vara. Det finns även redskap inom kulturen och detta är det intellektuella redskapet som handlar om att kunna förstå och hantera vardagen i praktiska sammanhang. Genom att pedagoger läser böcker för barnen får de använda sig av de intellektuella redskapen för en möjlighet att skapa sig själva en större förståelse av hur sagor och lekar fungerar. Säljö (2014, ss. 20-22) beskriver att det även finns fysiska redskap. Detta är föremålen vi har runt oss, exempelvis förstoringsglas, leksaker och estetiska material. Med dessa föremål kan barnen lösa intellektuella problem inom leken.

5. METOD

Vårt syfte med studien är att undersöka hur förskollärarna tänker kring barns lek och dess relation till språkutveckling samt att vi har valt att inrikta oss på hur förskollärare som arbetar med yngre (1-3 år) och äldre (3-6) barn resonerar kring frågan. Utifrån detta syfte har vi valt att använda oss av den vetenskapliga metoden, kvalitativ metod. Christoffersen och Johannessen (2015, s.16) förklarar att den kvalitativa metoden innebär mer personlig kontakt med deltagaren samt mer flexibilitet. Författarna menar att forskaren behöver goda kunskaper om vad som är relevant att fråga och vilka frågor som då är viktiga att ha med så syftet blir besvarat. Merriam (1998 se Frejes och Thornberg 2019, ss. 277-278) förklarar om den kvalitativa metoden och att det finns vissa krav som forskaren bör förhålla sig till. Det första kravet är att forskaren ska vara medveten om att informanterna kan ge fler tolkningar på en fråga. Detta kan leda till att forskaren sedan måste sitta och finna ut det som är viktigt och hitta olika slags ledtrådar för att informationen ska stämma överens med studiens syfte. Det andra som en forskare ska tänka på är att vara försiktig med den information som samlats in

och vara medveten om att egna värderingar, hinder och andra kunskaper kan påverka undersökningen. Det sista kravet som författaren beskriver om anser hen som viktigast. Detta innebär att en forskare måste tänka på att vara en god kommunikatör, lyssnare samt vara en god skrivare. Utifrån författarnas tankar om den kvalitativa metoden ansåg vi utifrån vårt syfte att den passade vår studie, då vi har valt att intervjua förskollärare. Denna metod ger oss mer personlig kontakt med informanterna och chans till att direkt ställa de frågor samt följdfrågor som krävs för att syftet ska bli besvarat. För att underlätta genomförandet i den kvalitativa metoden använde vi oss av inspelning när intervjuerna genomfördes. Detta för att vi skulle vara mer delaktiga i intervjun genom att vara goda lyssnare och kommunikatörer.

Den kvalitativa datainsamlingsmetod vi mer konkret har valt att tillämpa i vår studie är kvalitativa intervjuer. Christoffersen och Johannessen (2015, s.83) förklarar att dessa intervjuer är den vanligaste metoden för att kunna samla in data eftersom den är väldigt flexibel och får ofta informanterna trygga och bekväma. Den kvalitativa intervjun är ett samtal uppbyggt med en struktur och ett syfte. Strukturen är att forskaren ställer frågor till dem medverkande och följer upp deras svar med andra följdfrågor. Syftet brukar handla om att förstå eller beskriva något. Christoffersen och Johannessen (2015, ss 84-85) beskriver att det finns olika slags intervjuer så som *ostrukturerad intervju* som innefattar att forskaren har öppna frågor om ett bestämt tema, inom denna intervju så kan det skapas en frihetskänsla som gör att informanten kan ha det lättare att prata. *Strukturerad intervju* är en intervju som är mer effektiv och tar inte lika lång tid som det andra intervjuerna. Efterarbetet blir även enklare för forskaren då den kan jämföra fråga för fråga och se om det finns några likheter eller skillnader i informanternas svar. En nackdel som finns med denna intervju är att den inte är lika flexibel som det intervjuerna som har öppna frågor. *Strukturerad intervju med fasta svarsalternativ* är när informanter får kryssa i det överrenstämmande svaret utifrån deras tankar. Vi som forskare har valt att arbeta med den semistrukturerade intervjun. Christoffersen och Johannessen (2015, ss 84-85) anser att den *Semistrukturerad intervju* bygger på att forskaren använder sig av en så kallad intervjuguide, i denna finns färdiga frågor som forskaren skapat i förväg. I det semistrukturerade intervjuerna har forskarna en mindre inverkan på svaren som de får, det handlar mer om hur informanter uppfattar frågan och svarar utefter det. Öppna frågor används vilket anses som en fördel då deltagarna får chans till att uttrycka personliga tankar och kunskaper. Detta ser vi som en fördel i vårt arbete eftersom vårt syfte är att förskollärarnas egna tankar ska ligga till grund i resultatet.

5.1 Urval

I studien har vi gjort ett urval som utgått från vårt syfte att ta reda på förskollärares tankar om lekens relation till språket samt hur de kan främja barns lek för att utveckla språket. Syftet har bidragit till att vi kunnat avgränsa datainsamlingen till specifika människor som ska delta i undersökningen. Christoffersen och Johannessen (2015, ss. 54-56) beskriver att du som forskare ska utgå ifrån olika strategier när urval görs. En av deras urvalsstrategier som vi utgått från när vi gjorde vårt urval är *kriteriebaserat urval*. Forskarna beskriver att vid detta urval ska samtliga informanter uppfylla två kriterier. Vilka två kriterier som skall uppfyllas skiljer sig från studie till studie, detta ligger till grund i syftet för studien. Vårt första kriterium för denna studie var att alla skulle vara aktiva förskollärare. Vi kom fram till detta eftersom förskollärarna har det huvudsakliga ansvaret för undervisningen i förskolan. Detta är även något förskolans läroplan (Skolverket, s.12) beskriver, de menar att förskollärare ansvarar för att undervisningen genomförs utifrån läroplanens mål. Det andra kriteriet som vi valt att utgå från i vårt urval är att samtliga förskollärare ska arbeta med barn mellan 1-6 år. Detta grundar sig i vårt syfte då vi valt att begränsa vår studie till denna ålderskategori. Våra tankar kring att

vi inte har avgränsat området ytterligare till yngre eller äldre barn beror på att de kan finnas skillnader mellan förskollärare som arbetar med yngre gentemot äldre barn. Christoffersen och Johannessen (2015, s. 53) beskriver om hur många som ska delta i undersökningen och vad som kan tänkas vara relevant. De anser att om informanterna har många kriterier som är liknande med varandra behövs inte lika många deltagare i undersökningen. Detta hade vi i åtanke vid val av hur många vi skulle intervjua, då våra informanter uppfyllde många likande kriterier med varandra. De som intervjuades är alla aktiva förskollärare samt arbetar med barn mellan 1-6 år vilket visar på att de har två gemensamma kriterier. Det som vi också fick ta hänsyn till var att vi har knappt med tid att genomföra studien. Utifrån våra ställningstaganden kom vi fram till att intervjua totalt åtta förskollärare. Fyra förskollärare som arbetar på yngre barn och fyra som arbetar på äldre barn. För att bredda undersökningen har vi valt att intervjua förskollärare i två olika kommuner på fyra olika förskolor. Vi gjorde ett urval av vilka förskolor som skulle medverka i studien. Vi valde dessa fyra förskolor då vi tidigare har arbetat eller haft verksamhetsförlagd utbildning där. Missivbrev (se bilaga 3) skickades till samtliga rektorer på förskolorna.

5.2 Genomförande

Arbetet med denna undersökning har skett med ett gemensamt samarbete. Vi har tillsammans läst kurslitteratur, reflekterat, analyserat och stöttat varandra vid oklarheter. När vi skulle hitta informanter till studien valde vi att kontakta fyra rektorer samt förskollärare som vi kände sedan tidigare. Dessa är från våra tidigare verksamhetsförlagda utbildningsplatser samt där vi har jobbat som timvikarier. Förskollärarna valde vi att kontakta via mejl. Alla som vi frågade tackade ja till att delta i vår studie. Att vi valde intervju som datainsamlingsmetod för vår kvalitativa studie ligger till grund i Christoffersen & Johannessens tankar (2015, s.83). De menar att intervjuer är ett bra verktyg att använda sig av om syftet är att studera någons tankar vilket vi ska göra, vårt fokus är förskollärarnas perspektiv. Författarna skriver att observation inte hade fungerat vid dessa studier. De anser att det inte är genomförbart att observera och gissa sig fram hur någon tänker eller känner vid vissa situationer.

Förberedelserna av intervjuerna genomfördes gemensamt av oss i en intervjuguide. Vi var noga med att skapa frågorna med utgångspunkt i vårt syfte och hade hela tiden detta i åtanke. Vi har två frågeställningar som är kopplade till syftet och valde därför att kategorisera ett antal frågor under varje, för att tydliggöra dessa. Vi hade även i åtanke att kategoriseringen av frågor skulle underlätta för oss när vi sedan analyserar materialet. Innan vi beslutade oss för att använda just dessa frågor i vår intervjuguide (se bilaga 1) gick vi igenom frågorna många gånger och testade dessa på varandra. Detta för att vi ville vara säkra på att vårt syfte med studien skulle bli besvarat.

Innan vi genomförde intervjuerna fick deltagarna ta del av missivbrev (se bilaga 3) och samtyckesblankett (se bilaga 2) som mejlades till dem. Missivbrevet skapades med hjälp av vår handledare från Högskolan i Borås. Hen gav oss information om vad ett missivbrev är och vad den kan tänkas innefatta. Samtyckesblanketten som alla deltagare måste skriva under fanns i en färdig mall som Högskolan i Borås redan skapat. I denna mall kunde vi sedan fylla i det som var aktuellt för vår studie. Enligt Vetenskapsrådet (2017, s.27) har forskaren som ansvar att alltid informera deltagarna om att de är med i en studie och dess syfte. Vi fick samtycke från samtliga deltagare att spela in intervjuerna, och samtyckesblankett med deras underskrift samlades in av oss. Innan intervjuernas start var vi noga med att kontrollera så att alla deltagare hade fått korrekt information och att de förstod Vetenskapsrådets (2002, s.6) fyra etiska riktlinjer som vi utgick ifrån för att skriva missivbrevet. Vi påminde även om att studien är frivillig och de har närsomhelst rätt till att avbryta den. Intervjuerna genomfördes

på förskollärarens arbetsplats för att de inte skulle behöva avsätta allt för mycket tid. Om intervjuerna hade ägt rum på en annan plats hade det krävts mer tid av förskollärarna vilket kunde resultera i att vi inte fått lika många deltagare i undersökningen. Intervjuerna pågick i cirka 30 minuter och spelades in då vi som forskare ville säkerhetsställa att vi inte missade något betydelsefullt för studien. När intervjuerna nådde sitt slut trycktes det på stop knappen för inspelning och vi tackade för deras deltagande. Därefter satt vi kvar och förde över våra inspelningar till Borås högskolans lärplattform, för att direkt kunna ta bort dessa från våra telefoner och minska risken för spridning av materialet.

5.3 Forskningsetik

Enligt Vetenskapsrådet (2017, s.12) innebär forskningsetik olika frågor som forskaren ska rätta sig efter för att behandla deltagaren på ett korrekt vis. Personerna som deltar i en forskning skall ej behöva utsättas för vare sig fysiska eller psykiska skador. Forskning är en viktig del för samhället och dess utveckling och något som därför bör betraktas som betydelsefullt. Vetenskapsrådet beskriver däremot att det bör finnas i åtanke att det kan väcka starka känslor. Forskningen bör därför förhålla sig till riktlinjer för att den ska motsvara god forskningssed. Ett samlingsnamn för dessa etiska regler är kodexar. Dessa beskriver hur forskaren ska göra för att på ett etiskt korrekt vis bedriva en forskning. Kodexarna beskriver tydligt vad som ska göras innan utförandet, under utförandets gång samt efter insamling av forskning.

Vetenskapsrådet (2017, ss.12-13) skriver även om begreppet god forskningsed och vad detta kan innebära. De anser begreppet som svårdefinierat men sociologen Robert Mertons tankar kring detta är några som kan ligga till grund för att beskriva dess innebörd. Forskaren ansåg att skulle en forskning definieras som en god forskningssed ska den uppfylla CUDOS-kraven (Communism, Universalism, Disinterestedness, Organized Scepticism). *Communism* kravet beskriver att forskaren skall dela med sig av sitt forskningsresultat så andra får möjlighet att ta del och använda sig av dess material. *Universalism* bakgrund ligger till grund i att personliga uppgifter hos den utsatta personen i forskningens ej skall bli bedömda utanför forskningens ramar. *Disinterestedness* beskrivs som ett krav där forskaren endast ska se sin forskning som ett bidragande projekt till nya kunskaper. Sista kravet som sociologen beskriver är *Organized Scepticism*. Forskaren får här inte bedöma resultatet innan hen har tillräckligt med material som ligger till grund. För att få detta kan det införskaffade materialet granskas och möjligheter till nya frågor kan då uppkomma.

Vetenskapsrådet (2002, s. 6) har tidigare formulerat fyra mer konkreta etiska krav som forskaren skall förhålla sig till. Dessa fyra krav har som syfte att skydda individen. Det första kravet är *Informationskravet* som belyser vikten av att informera deltagarna i forskningen om dess syfte (Vetenskapsrådet, 2002, s.7). Detta tillämpade vi vid förfrågan om intervjun. Deltagarna fick då ta del av missivbrev (se bilaga 3). I detta har vi skrivit syftet med studien, vilka etiska ställningstagande som vi utgår från samt hur undersökningen kommer att gå till. Det andra kravet är *Samtyckeskravet* som beskriver deltagarnas rätt till att medverka i undersökningen. De får när som helst välja att avbryta sin medverkan i forskningen. Om barn under femton år ska medverka krävs det att du som forskare får samtycke från barnens vårdnadshavare (Vetenskapsrådet 2002, s.9). För att ta ställning till detta krav har vi lämnat en samtyckesblankett (se bilaga 2) till förskollärarna. Då vi gjort ett urval med att endast intervjua förskollärare och inga barn i vår undersökning krävs inget samtycke från vårdnadshavare. Vi påminner även deltagarna om deras rätt till att avbryta studien vid intervjun. Det tredje etiska kravet är *Konfidentialitetskravet*. Detta krav framställer att

forskaren bör visa hänsyn till deltagaren genom att deras personuppgifter skall skyddas så att ingen obehörig kan komma åt dessa (Vetenskapsrådet 2002, s.12) Det tas hänsyn till i vår studie då vi anonymiserar deltagarna i resultatet. Anonymisering sker genom att vi inte använder deras riktiga namn eller personliga uppgifter som kan göra att det går att identifiera vilka som deltagit i undersökningen. Det sista kravet är *Nyttjandekravet* som innebär att det insamlade materialet endast får användas till studiens syfte (Vetenskapsrådet 2002, s.14). Detta krav förhåller vi oss till då vi endast använder vår data till denna studie. Vid avslutad studie kommer även all insamlade data att raderas.

Till sist skriver Vetenskapsrådet (2017, s.8) om sin ständiga utveckling kring de etiska kraven och hur webbplatsen Codex finns som källa att utgå från. Här beskrivs regler, riktlinjer och olika frågeställningar. Här uppkommer även nyheter inom det etiska riktlinjerna.

5.4 Validitet och reliabilitet

Frejes och Thornberg (2019, ss.273-275) anser att för en studie ska innefatta hög kvalitet krävs det att forskaren har arbetat med dess validitet och reliabilitet. Författarna framställer att validitet handlar om giltighet. Den beskriver vilken metod som ska användas i forskningen och hur den stämmer överens med ämnet man har. Författarna menar att som forskare skall man vara noggrann med att det som man tänkt att undersöka faktiskt blir undersökt. Bryman (2018, s.561) poängterar också att för undersökningen skall uppnå validitet krävs det att resultatet sedan stämmer överens med syftet och det frågeställningar som presenteras. Det innebär att forskaren vid början av forskningsprocessen bör avgränsa studiens syfte och frågeställningar samt välja en passande metod som tillåter forskaren besvara dessa på lämpligt (giltigt) sätt.

Christoffersen och Johannessen (2015, ss.21-22) förklarar begreppet reliabilitet som står för tillförlitligheten i forskning och hur datamaterialet samlas in korrekt. Författaren beskriver utifrån denna metod vikten av en noggrann undersökning som ligger till grund i vilken datainsamlingsmetod vi använt oss av, hur datamaterialet sedan samlas in och till sist hur den bearbetas utifrån studiens syfte. Det handlar mest om att vi som forskare formulerar genomtänkta och tydliga intervjufrågor samt hanterar dem rätt vid intervjusituationen.

Roos (2021, ss.15-16) beskriver också om hur datamaterialet ska behandlas. Författaren anser för en hög reliabilitet krävs det att materialet ska hanteras noggrant av forskaren. Bearbetning av data kan kräva mycket arbete för att forskaren ska förstå det som informanter beskrivit och resultatet då bli tillförlitligt.

Med syftet att höja studiens validitet gjorde vi ett noggrant urval av metod vi skulle använda för att genomföra studien. I samband med att vi avgränsade syfte och frågeställningar bedömde vi att kvalitativ metod och mer konkreta intervjuer var den metod som passade studien bäst. För att öka studiens reliabilitet utformades därefter en intervjuguide med så tydliga och genomtänkta intervjufrågor som möjligt som motsvarade studiens syfte. Vi "test-intervjuade" varandra också för att se om frågorna var relevanta och uppfyllde sin funktion. Vi försökte förutse vad forskollärarna kunde tänkas svara och utifrån möjliga svar valde vi att skapa följdfrågor så det fanns tillgängligt vid intervjun. Vi valde att göra ljudinspelningar av intervjuerna så att vi kunde gå tillbaka och lyssna på dem flera gånger för att inte missa något viktigt. Vi gjorde slutligen en noggrann kodning och tematisering av materialet för att få ett så trovärdigt resultat som möjligt.

5.5 Analys/bearbetning

Vid analysering av intervjuerna använde vi oss av kodning som är den vanligaste formen av dataanalys. Vi har utgått från Brymans (2018, s.700) tankar att koda insamlat material. Författaren beskriver att det finns olika tillvägagångsätt som vi forskare kan följa för att göra analysen lättare. Författaren förklarar att det första forskaren ska börja med är att gå igenom intervjuerna. Detta utgick vi från när vi påbörjade vår analys, vilket resulterade i att vi fick en större förståelse för informationen deltagarna gett. Eftersom vi valde inspelning av intervjuerna valde vi att börja lyssna på dem så tidigt som möjligt och transkribera. Forskaren nämner sedan att efter transkriberingen ska texten läsas igen för att hitta viktiga ord, upprepade relevanta ord samt att det stämmer överens med studiens syfte och frågeställningarna. Vidare förklarar författaren att materialet sedan kan färgkodas för att underlätta analysprocessen. Färgkodning i vår arbetsprocess innefattade att varje frågeställning fick varsin färg, utifrån hur vi tolkade svaren på intervjuerna kunde vi markera det som tillhörde den specifika frågeställningen med samma färg. Ett tillvägagångsätt som Bryman (2018, s.700) beskriver kan göras efter färgkodningen är att gå igenom ord, begrepp och meningar för att få en överblick av vad resultatet visar. När vi gick igenom vår färgkodning började vi se likheter och skillnader från svaren. Vi fick då fram ett mönster av att svaren skiljde sig åt beroende på vilken ålder de var på barnen som förskollärarna arbetade med. Dessa strukturerade vi sedan upp i en tabell (se nedanstående bild) genom att placera in svaren vid rätt frågeställning samt ålder.

Tabell som användes vid färgkodning:

Ålder på barnen förskollärarna arbetar med	Hur beskriver förskollärare, som arbetar med de nämnda åldersgrupperna, relationen mellan lek och språkutveckling?	Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med att främja barnens lek så den blir språkutvecklande?
1-3år	<p>Allt blir lek och det ska vara roligt och lustfyllt</p> <p>Språkutveckling är något som alla barn har men på olika nivåer och utsträckning</p> <p>För att göra sig förstådd använder de yngsta mycket mimik, gester och ord.</p> <p>Alltid jobba utifrån läroplanen. Vi väljer intresse utifrån barnen, sedan vad är de vi vill att barnen ska lära sig, vilka</p>	<p>Man benämner nya ord för barnen och utmanar dem i de, genom att man utmanar barnen så bidrar man till språkutveckling. man ska alltid arbeta framåt och att barnen ska bli bättre och inte jämföra barnen mellan varandra utan alla barn har en egen utveckling.</p> <p>Bekräfta de som de gör, sätter ord på de dom vill leka och med hjälp av tecken och bildstöd</p> <p>Närvarande betyder delaktiga i leken, för oss blir inte leken så språkutvecklande om inte vi är delaktiga i leken. Vi behöver tillföra ord.</p>

	ord för vi då in, vad lär de sig i leken.	Man ska skapa relationer och få barnen att känna sig trygga så att barnen litar på pedagogerna.
3-6år	<p>Jag tycker om att lära barn när de själva inte förstår att de lärt sig.</p> <p>I leken vågar barnen vara olika identiteter. Allt blir så oskyldigt i en lek.</p> <p>I leken så lär sig barnen mycket samspel, turtagning och ömsesidighet. Leken är jätteviktigt för barnen. lek är något barnen gör för att söka kontakt och lära av sig själv</p> <p>Man kan använda leken genom sångsamlingar, med rim och ramsor och att man kan leka fram språket</p>	<p>Man ord duschar dem och säger de som de har svårt för. Att ge barnen ord hela tiden. Man tar vara på alla situationer, när man hjälper barnet osv man ska vara tydlig.</p> <p>Man ger dem synonymer, sätter ord på vad de menar, hjälper dem att själva sätta ord på vad de tänker för att de andra ska förstå leken och den ska kunna vidareutvecklas och att man som pedagog inte bara går därifrån utan man hjälper dem genom att vara delaktig och då blir de ofta naturligt att barnen också stannar kvar.</p> <p>Pedagogernas uppgift är att barnen ska känna sig trygga. viktigt att stötta.</p> <p>Lekens fantasi är de viktigaste för dem sen för de nyare lekarna är materialet viktigare</p>

6. RESULTAT

Studiens syfte är att undersöka hur förskollärarna tänker kring barns lek och dess relation till språkutveckling. Vi har valt att inrikta oss på hur förskollärare som arbetar med yngre (1-3 år) och äldre (3-6) barn resonerar kring frågan. Vi har valt att strukturera resultatet utifrån de två frågeställningarna som vi har formulerat i anslutning till vårt syfte. Därav kommer det att finnas två huvudrubriker: *Hur beskriver förskollärare, som arbetar med de nämnda åldersgrupperna, relationen mellan lek och språkutveckling?* samt *Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med att främja barnens lek så den blir språkutvecklande?* Under varje huvudrubrik introduceras först resultaten från fyra förskollärare som arbetar med barn 1-3 år och sedan ytterligare fyra förskollärare som arbetar med barn 3-6 år (se ovanstående bild för uppdelning av resultat).

Nedan kommer vi att presentera resultatet av vår studie. Namnen som nämns i resultatet är fiktiva namn för att skydda varje individs identitet. Det finns även citat och utdrag från intervjuerna med förskollärarna, detta för att styrka deras argument.

6.1 Hur beskriver förskollärare, som arbetar med de nämnda åldersgrupperna, relationen mellan lek och språkutveckling?

I detta avsnitt kommer det att presenteras hur förskollärarna beskriver förhållandet mellan lek och språkutveckling. Avsnittet är disponerat utifrån hur förskollärare som arbetet med barn i olika åldrar resonerar kring frågan. I första delen presenterar vi vad förskollärare som arbetar med barn mellan 1–3 år tänker och i andra delen presenterar vad förskollärare som arbetar med barn mellan 3–6 år tänker. Vi avser med den indelning att synliggöra specifika mönster i relation till studiens första frågeställning.

6.1.1 Lek för att erövra språket – barn mellan 1 och 3 år

Utifrån svaren vi fått från förskollärarna (Maria, Sara, Amanda och Elin) anser samtliga att begreppet lek betyder ett lustfyllt lärande. De anser att barnen ska ha roligt i leken samtidigt som det innefattar mycket lärande. Sara beskriver att leken hos de yngsta barnen handlar om att bearbeta sin verklighet, hur barnen är mot varandra samt hur de kommunicerar med varandra. Likaså Maria och Elin beskriver vikten av att tolka sin värld i leken. I leken sker ett lärande hela tiden, antingen genom bearbetning, lärdomar från varandra eller från förskollärarna. Amanda beskriver lek som något som hela förskolan är uppbyggd på. Lek sker hela tiden under barnens vistelsetid på förskolan. I leken sker det hela tiden en utveckling hos barnen men på olika vis samt att det tar olika tid för dem. Leken kan bidra till språklig, motorisk och känslomässig utveckling.

Vidare beskriver Maria, Sara, Amanda och Elin språkutvecklingen och dess betydelse för barnen. Amanda betonar att det är pedagogerna som har den viktiga rollen att lära ut språket till barnen. Amanda förklarar:

Språkutveckling är något som alla barn har men på olika nivåer och utsträckning. Man ska inte se språkutveckling till gruppnivå utan individnivå, alla barn behöver olika motstånd och där måste pedagoger bemöta. (Amanda)

Amanda beskriver att språkutveckling är något alla barn går igenom men att de befinner sig på olika nivåer, vilket pedagogerna då ska bemöta. Maria, Sara och Elin lyfter istället fram att språkutveckling är hur barnen använder sig av gester, mimik och kroppsspråk. De ser även språkutveckling som en process och en kommunikation. Det handlar om att kunna göra sig förstådd på något vis och för de yngsta kan det handla mycket om ord, gester, mimik och bildstöd. Elin beskriver tydligare att språket inte alltid behöver vara verbalt och vikten av att lära känna barnen för att sedan hitta ett sätt att kommunicera med varandra. Förskolläraren berättar ett exempel angående detta:

Exempelvis som när jag har haft en ny inskolning. Till en början förstår inte jag detta barn men efter några veckor kommer jag förstå barnet då de använder en viss mimik, ansiktsuttryck, pekar eller gör gester och allt eftersom kommer visa ord eller att man lär sig förstå vissa uttryck trots att de inte är riktigt ord. (Elin)

Elin anser att språk inte enbart sker verbalt och att det till en början kan vara svårt att förstå barnen som inte pratar. Förskolläraren beskriver vidare vikten av att lära känna barnen vilket då oftast resulterar i att trots ett icke verbalt språk kan barnen kommunicera med dig genom att du läser av barnens gester, pekningar osv.

Att använda leken som ett verktyg för att arbeta målstyrt är något tre av fyra förskollärare gör. De anser att detta är en bra väg att gå för att det ska bli ett roligt lärande för barnen. Elin beskriver deras process med det målstyrda arbetet. Att alltid arbeta utifrån läroplanen är en grundprincip, därefter väljs intresse utifrån barnen. Sedan används detta för att komma fram till exempelvis vilka ord som ska föras in för att få in lärande som pedagogerna vill. Elin fortsätter beskriva sitt tankesätt där leken och språket anses vara viktigast för utveckling hos barnen, men att barnens intresse skall göra att utveckling inom dessa områden sker. Även Sara och Amanda beskriver den lekfulla undervisningen som ska grunda sig i barnens intressen. Förskolan ska grunda sig i leken och pedagogerna kan då utnyttja dessa tillfällen med att ha ett bakomliggande syfte med vad de gör för att få lärande naturligt i leken. Marias arbete skiljer sig från de tre andras då leken inte används för att arbeta målstyrt på samma sätt. Maria beskriver att vid arbete med de yngre barnen krävs det att dem behärskar en lek för att kunna använda den som verktyg. Förskollärare anser att de flesta barn i denna ålder inte uppfyller dessa krav utan att målet är att lära sig leka i första hand. Maria betonar att leken självklart kan användas som verktyg för att arbeta målstyrt men detta är ett utvecklat steg, leken skall först behärskas.

Samtliga förskollärare anser att leken är en viktig grund för språkutveckling. De menar att i leken uppstår språket naturligt då de lär sig av varandra, får möjlighet att sätta ord på saker och hör från andra olika begrepp samt meningsuppbyggnader. Amanda beskriver hur hennes arbetslag erfarit att barn som inte har leken inte heller har språket. Det barn som kan leka har en lättare förståelse för att skapa sig ett språk. Något som Amanda även har uppmärksammat i verksamheten är att bredvidlekar har en positiv inverkan. Förskolläraren anser att oftast leker barnen inte tillsammans de första åren utan mer bredvid varandra med varsin lek. Detta bidrar även till språkutveckling då barnen kan höra andra kommunicera. Förskolläraren Elin förklarar att barnen behöver leka med någon eftersom de ofta bearbetar sina händelser i leken och kan då behöva stöd med detta. Barnen kan varit med om något där ingen satt ord på vad som egentligen görs, men om någon som behärskar språket sedan sätter ord på det som görs i leken får de nya språkkunskaper med sig.

Samtliga förskollärare beskriver att språket inte påverkar leken lika mycket som leken påverkar språket. De menar att yngre barn kan leka utan att behärska språket då de leker mycket bredvid lekar. Sara berättar "Om man är på ett ställe där barn inte känner varandra eller om de inte har samma språk så börjar de ändå leka med eller bredvid varandra, leken är liksom förenande". Förskolläraren anser att leken är det som påverkar barns lärande mest, är leken god blir språket också det.

6.1.2 Språk för att hantera lekens komplexitet – barn mellan 3 och 6 år

Förskollärarna (Karin, Lena, Kerstin, Sofia) definierar begreppet lek på olika sätt. Karin och Kerstin beskriver lek som något lärorikt för barnen. I leken utvecklar de samarbete, samspel, språkutveckling, turtagning, empati samt möjlighet till att utveckla sin kreativitet. Förskolläraren beskriver även det som ett sätt där barnen söker kontakt med andra samt får lärdomar om sig själv. Lena anser att leken handlar om att det ska finnas en förmåga att fantisera och att barnen ska behärska att ta sig an olika roller. Förskolläraren beskriver även begreppet lek som något väldigt brett ämne som inte kan beskrivas allmänt utan det är individuellt utifrån varje barn. Sofia beskriver också fantasins viktiga del i leken. Förskolläraren menar även att lek är när barnen använder sina egna kunskaper och bearbetar sådant som det själva varit med om i leken.

Språkutveckling för Karin, Lena och Kerstin beskrivs som en process. De anser att språkutveckling är ett arbete som sker succesivt från den dagen barnen börjar förskolan tills de slutar. Lena beskriver också vikten av språkutveckling hos barnen och dess innebörd. Förskolläraren anser att språkutvecklingen äger rum kontinuerligt genom att barnen utvecklar sin ordförståelse och meningsbyggnad. Sofia i sin tur ser språkutveckling hos barnen genom att de skapar ett större ordförråd och kan göra sig förstådda. Detta behöver inte enbart ske genom verbal kommunikation utan kan även vara genom tecken. Lena påpekar dock ett problem kopplat till barns användning av språket genom att säga att barnen kan "luras" med att de har utvecklat sina språkkunskaper. Hon menar att:

Vi har många barn som kan prata mycket och man tror då att de kan, men det är inte säkert att de alltid förstår vad de eller andra säger (Lena).

Med det menar hen att barns förmåga att kommunicera och att utveckla sitt språk hänger inte enbart samman med förmågan att prata, utan även med förmågan att förstå innebörden i det de säger, det vill säga, deras förmåga att förstå ord och den kontexten i vilken ord sägs.

Samtliga förskollärare i den här äldre barngruppen anser också att leken är ett bra verktyg för att arbeta målstyrt. Karin beskriver att leken har en stor bidragande faktor till utveckling av språket hos barnen på förskolan. Sångsamlingar, rim och ramsor samt att leka fram språket är något de ägnar mycket tid åt. Även Lena beskriver arbetet med sitt målstyrt arbete för språkutveckling. Genom användning av olika material kan barnen få en kunskap om nya ord. Förskolläraren anser även att vara med barnen i leken och ge dem fler ord genom att använda synonymer bidrar till språkutveckling. Sofia redogör för att dela sina kunskaper med kompisar och då hjälpa varandra med språket. Hen menar att barn som har ett mindre utvecklat språk får mer lärodomar av att sättas ihop med barn med mer språkutveckling än de barn som är på samma språknivå. Sofia menar att de barn som har en mer avancerad språkutveckling kan hjälpa de barn som inte har kommit lika långt i utvecklingen. Kerstin förklarar att de är bra om förskolläraren tar vara på barnens tidigare erfarenheter vid inläring av nya ord. Hen anser att de lär sig bättre om de befinner sig i en bekväm situation som de tidigare mött på.

Målstyrda arbeten startar förskolläraren upp på olika vis, ett konkret exempel som beskrevs var att tillsammans kolla på ett program om det ämnet som skall fokuseras på. Därefter leker de det som de har sett i programmet. Förskolläraren har då en tanke på vad barnen ska lära sig men barnen tror det "bara" är en lek. Kerstin beskriver "Jag tycker om att lära barn när de själva inte förstår att de lärt sig". Utifrån citatet menar förskolläraren att lärandet kan ske när som helst i leken såvida det finns ett syfte med det som görs eller sägs. Trots att barnen inte alltid förstår att de lär sig saker kan förskolläraren se en utveckling hos barnen.

Vidare förklarar Kerstin leken som viktig grund för barnens språkutveckling. Likt de yngre barnen anses det även hos de äldre barnen som en stor fördel att de inte alltid vet att de lär sig, leken är då ett bra verktyg att använda sig av. Förskolläraren beskriver att de måste ta hänsyn till alla barn då de lär sig på olika sätt. Leken är då ett bra verktyg för att utveckla språket utifrån barnens behov eftersom den är väldigt bred och innehåller många olika delar. Karin och Lena anser att leken har en stor påverkan på barns språkutveckling då barnen ofta vågar så mycket mer i leken. Förskollärarna förklarar att allt blir så oskyldigt i en lek, ingen bryr sig om det är rätt eller fel så länge leken rullar på. I leken kan de ofta glömma att det ska vara rätt

och korrekt då de är fokuserade på vad som händer i leken, barnen "luras" då till att träna. Förskollärarna förklarar däremot att om de äldre barnen ska kunna hantera en djupare lek behöver de behärska språket. Karin och Lena beskriver vidare att leken kan hindras genom att barnen inte har ett talat språk eller kan uttrycka sig. De anser att ett talat språk blir allt viktigare och till och med krävs för att barn i den åldern ska bli lyssnade på och få ett samspel med varandra och genom lek fortsätta utveckla sitt språk.

6.1.3 Sammanfattning - Hur beskriver förskollärarna relationen mellan leken och språkutvecklingen?

Förskollärarna anser generellt att lek och språkutveckling påverkar varandra. Leken är ett verktyg som lägger grunden till ett lärande av nya språkkunskaper. Förskollärarna som arbetar med barn mellan 1-3 år anser att leken är det viktigaste för yngre barns språkutveckling. Barnen behöver lära sig att leka först och behärska lekkoderna för att kunna kommunicera i leken. Efter att barnen har lärt sig att hantera leken har de större möjligheter vidareutveckla sin språkutveckling. Däremot anser förskollärarna som arbetar med barn mellan 3-6 år att språkets roll ökar succesivt och får en allt viktigare roll och större påverkan på leken. Barn i den ålder är mer beroende av att kunna hantera det talade språket i leken för att kunna delta. Vid dessa åldrar brukar leken bli alltmer avancerad än tidigare vilket då kräver en kommunikation barnen sinsemellan. Samtliga förskollärare anser att lek och språkutveckling är tätt relaterade till varandra och går hand i hand.

6.2 Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med att främja barnens lek så den blir språkutvecklande?

I detta avsnitt kommer vi att beskriva hur förskollärarna kan främja barnens lek så den blir språkutvecklande. I det här avsnittet utgår vi även från de två åldersgrupperna för att kunna urskilja specifika mönster gällande förskollärarnas arbetssätt för att främja lek i syfte att göra den språkutvecklande.

För att få en lite större inblick i hur de arbetar med att främja barns språkutveckling kommer första delen av resultatet handla om på vilket sätt förskollärarna gör detta. Vidare i resultatdelen förklaras förskollärares tankar om hur de kan främja språkutveckling i leken, vilka möjligheter och svårigheter kan förskollärarna möta på.

6.2.1 "Det krävs att någon tillför ord" – barn mellan 1-3 år

Samtliga förskollärare (Maria, Sara, Amanda, Elin) anser att de stödjer barns språkutveckling i de flesta situationer genom att sätta ord på föremål och bekräfta vad barnen säger samt att uttrycka det rätta ordet men inte tillrättavisa. Förskollärarna beskriver även leken som en viktig faktor där samtal och dialoger sker. Amanda nämner att förskollärare alltid ska arbeta framåt och att se till att barnen blir bättre och att inte jämföra barnen för alla har sin egen utveckling. Maria poängterar deras arbete med bildstöd samt tecken. Till hjälp av detta kan de stimulera barnens språkutveckling och stödja dem genom att sätta ord på deras lek. Elin beskriver sitt arbete för att främja språkutvecklingen:

På en yngrebarns avdelning där barn inte har språk gör vi inte mycket annat än att hela tiden prata med barnen. Uttrycka vad barnen ser, till exempel vid skötbordet har vi djur som barnen kan se när vi byter blöja då bekräftar vi ofta barnens tankar och pekningar på djuren, ja de är en katt den säger mjau. Att hela tiden ge barnen massor av ord ser vi som språkutvecklande. Det ska däremot tänkas på hur man uttrycker sig till barnen, det är mycket viktigt. (Elin)

Elin beskriver att språkutveckling är något som sker under hela dagarna när förskollärarna hela tiden ger barnen massor av ord. Maria belyser istället vikten av att arbeta språkutvecklande i leken. Barnen får då möjlighet till att använda en kommunikation på olika sätt. Sara, Amanda och Elin beskriver förskollärarnas roll och hur de kan stödja barnen för att det ska bli språkutveckling i leken. De anser att förskollärarna ska vara närvarande och berika leken med ord och material samt vara en medlekare. Att också välja lekar till barnen som utmanar dem språkligt, exempelvis sånger och olika språklekar. Amanda beskriver däremot att förskollärarna ska vara försiktig med att inte ta över leken utan mer lyssna in barnen och se vad de säger eller gör, utifrån detta vet de hur barnen ska stöttas. Elin poängterar att det finns en mängd olika tillvägagångssätt för att arbeta språkutvecklande i leken. Det hen gör tillsammans med sina kollegor är att arbeta med lekgrupper. Där arbetar de med väldigt få barn i olika sammanhang och har valt att tillföra olika saker i leken som de vill att barnen ska få kunskaper om. Att tillföra eller ta bort saker från leken kan ge barnen nya begrepp samt ordförståelse. Detta är en process med många steg vilket då gör att det får ta lång tid, de yngre barnen behöver upprepningar därför kan samma lek pågå en hel termin. Förskolläraren beskriver betydelsen av det omtalade begreppet "närvarande i leken". Hen anser att detta betyder att vara delaktig i leken. Elin förklarar "Utän en vuxen blir inte leken språkutvecklande, det krävs att någon tillför ord".

Vidare förklarar förskollärarna om hur de kan inspirera barnen till att i leken utveckla språket. Maria och Elin beskriver den lustfyllda leken och hur den ska bygga på barnens intressen. Förskollärarna anser att vi vuxna måste skapa ett intresse hos barnen men från början måste detta grunda sig i barnens egna intressen. Elin tar även upp deras arbete med språk promenader och hur det kan ses som en del av lekens påverkan av språket. Elin förklarar:

Vi har arbetat mycket med språk promenader, att en pedagog går ut med två barn på en promenad. Vi har valt att utgå från olika teman när vi är ute, kanske fokuserat på en färg, leta efter saker i den färgen och prata om de sakerna. Vi har använt oss av TAKK under promenaden. Därefter går vi tillbaka dokumenterar detta på dokumentationsväggen så att alla får ta del av detta. Är det något jag ska rekommendera alla är de språk promenader, små sammanhang bara två barn. Detta är inte lek i sig men jag har sett hur detta har bidragit till hur barnen sedan har tagit sig an leken när de har gjort detta tillräckligt många gånger. Barnen blir verkligen ord duschade. Små grupper är de bästa. (Elin)

Elin förklarar i utdraget om vikten av att inspirera barnen till att vilja prata samt att få höra ord, hen anser att detta sker bäst i små grupper. Elin beskriver språkpromenader och dess betydelse för att barnen sedan ska kunna ta sig an leken och därigenom ytterligare möjligheter till ett utvecklat språk. Amanda har en annan synvinkel på hur förskolläraren kan inspirera barnen till ett utvecklat språk. Förskolläraren anser att många lärdomar grundar sig i vilken relation de vuxna har till barnen. Barnen ska känna sig trygga och lita på förskolläraren innan utvecklingen kan påbörjas. Det är också förskollärarens ansvar att bemöta barnen på deras enskilda nivå. Varje barn är unikt och behöver en individ anpassad stöttning för att det ska ske

en utveckling, detta är något som förskolläraren behöver bemöta. Ytterligare åsikter Amanda tar upp är vikten av att arbeta med bildstöd samt att det ska vara mycket repetitioner, barnen behöver få arbeta med samma sak många gånger för att de ska utvecklas. Sara berättar om vikten av att sätta ord på och bekräfta det barnen gör i leken. Förskolläraren behöver även stödja barnen i deras agerande i leken samt finnas om de uppstår oklarheter. Beroende på hur förskollärarna pratar med barnen kan det bidra till vilka lärdomar de får. Genom att ha ett syfte med det som görs blir vägen dit enklare, frågor och begrepp kan då formis efter syftet. Elin poängterar däremot att personalbrist och stora barngrupper bidrar till att det kan framkomma svårigheter med att främja barns språkutveckling i lek. Elin betonar:

De optimala är att hålla grupperna så små som möjligt för att se varje barn, de är alltid något barn som är lite tystare och de mer yvigare barnen tar plats så hamnar fokus lätt där. Har märkt i praktiken att så fort de tysta barnen har hamnat i små grupper blir de helt andra barn. Vi trodde att dessa barn inte kunde prata, de pratade jättebra men då i små sammanhang. Då måste vi arbeta så de får små sammanhang så de får chans till att uttrycka sig och utvecklas. Personal och antalet barn är de svåra. Allt går att lösa så länge de inte är för många barn. (Elin)

Återigen tar Elin upp vikten av att arbeta i små barngrupper. Ovan beskrivs att detta behövs för att alla barn ska få möjlighet att komma till tals. Att arbeta med små grupper är något Elin stävar efter men personalbristen och antalet barn kan bidra till att arbetssätt för förskolläraren blir en svårighet. Maria använder sig däremot inte av ordet svårigheter utan betonar istället vikten på att det kan finnas utmaningar för förskollärarna. Det finns barn som har utmanande beteenden och då måste deras intresse hittas och vad de anser är roligt. Det handlar om att förskolläraren ska arbeta lite extra med att få dem först att leka och sedan därefter fokusera på språket.

Enligt ovanstående tankar är alla förskollärare eniga om att de har en god utbildning för hur de ska främja barnen i deras lek för att den ska vara språkutvecklande. Kollegialt arbete, utvecklingsdagar samt litteratur har varit ett hjälpsamt verktyg för deras arbete. Två av förskollärarna har fått möjlighet att gå en kurs där fokus var att utveckla sina kunskaper i tecken som stöd.

6.2.2 Att balansera mellan förskollärares närvaro och barns frihet – barn mellan 3-6 år

Förskollärarna (Karin, Lena, Kerstin, Sofia) nämner att de arbetar med att stödja barnens språkutveckling med leken som verktyg på flera sätt. Det första som förskollärarna beskriver är vikten av deras delaktighet i barnens vardag på förskolan. Lena beskriver att det krävs att vara nära barnen för att se, höra och stötta dem. Beroende på vilka barn det är kan de behöva ta olika roller. Barnen som behöver mycket stöttning i leken kräver en mer närvarande förskollärare, detta för att göra den mer rolig och att det inte ska bli störda av att en vuxen endast är med till och från. Lena betonar att de äldre barnen som behärskar leken på ett annat sätt räcker det att vara härvarande. Förskolläraren beskriver härvarande som när du finns nära barnen och hör dem. Det som däremot ska tänkas på är att inte lämna barnen i leken och gå därifrån för att det anses att barnen behärskar den. Förskolläraren anser att vid en ständig närvaro i eller bredvid leken kan en vuxen finnas nära till hands när de kräver stöttning. Lena beskriver att de har funnit en röd tråd med att vara närvarande, vilket är att barnen ofta stannar

kvar i leken en längre tid. Kerstin och Sofia har liknande tankar kring närvarande förskollärare som Lena beskrivit. Förskollärarna beskriver att med deras närvaro kan de ställa många frågor till barnen vilket ofta bidrar till att barnen utvecklar sitt språk i leken.

Vidare beskriver förskollärarna om deras närvarande roll i leken för att barnen ska utveckla sitt ordförråd samt begrepp. Att som förskollärare använda sig av rätt begrepp i leken innebär att barnen får ett ökat ordförråd samt lärdomar om ordens betydelse i meningar. Hur meningar kan byggas upp lär sig barnen genom att förskollärarna pratar med barnen och de får då höra hur orden kan användas för att bilda meningar. Karin arbetar med att hela tiden leka fram språket med barnen. Hen nämner att språket finns hela tiden i förskolan om förskollärarna är aktiva och följer barnen i deras lekar. Att vara närvarande med barnen i leken gör att den vuxna kan styra samtalen så att alla får tid och möjlighet att bli hörda på ett eller annat vis. Sofia tar upp att för alla ska få möjlighet till att samtala kan ordbilder (beskrivande bilder, på billådan är det en bild på bilar) vara ett bra alternativ som förskollärarna kan använda sig av i leken. Med en närvarande förskollärare kan alla oavsett verbalt språk få en möjlighet att kommunicera med dessa som stöd. Förskollärarna kan förtydliga den ordbild barnen pekar på med verbalt språk. Samtal kan skapas genom att barnen använder sig av ordbilder och förskollärarna använder det verbala språket. Vid användning av verbala språket kan förskollärarna bekräfta barnens kommunikation samt tillföra ny kunskap till barnen i leken. Kerstin beskriver att en närvarande förskollärare ska hela tiden sätta ord på vad barnen gör, benämna ord, begrepp och synonymer ger barnen nya kunskaper i språket. Detta tillvägagångssätt kallar förskolläraren "ordduscha" och anses vara ett bra verktyg i leken för att stimulera barns språkutveckling. Kerstin beskriver nya kunskaper de fått i arbetslaget vid läst kurslitteratur och hur de har satt dessa i praktiken. Förskollärarnas ansvar var då att benämna samma ord för barnen tre gånger för att det ska bli ett lärande. Ett konkret exempel Kerstin tar upp är när ett barn tappade strumpan när de lekte. Kerstin förklarar:

Istället för att säga nej, det heter inte trumpa utan det heter strumpa. Så ska man säga vill du ha hjälp med strumpan? Titta, nu tar vi på strumpan och titta, nu är strumpan på igen. Bara ordduscha barnen hela tiden, alltså ge dem ord. (Kerstin)

Förskolläraren beskriver att genom sin närvarande roll i leken kan hen benämna ordet strumpa i tre olika meningar vilket tydliggör ordet för barnen. De får en förklaring av ordet på olika vis samt en repetition av dem.

Förskollärarna tar även upp att det finns svårigheter med att främja barns språkutveckling i lek. Kerstin beskriver hur de upplever svårigheter med de barnen som ofta är reserverade. Det som förskollärarna får göra är att hela tiden vara närvarande i barnens lek och därigenom upptäcka barnens olika behov. Förskollärarna ska se vad barnen tycker är roligt och locka dem till att leka med det som intresserar dem. Förskollärarnas närvaro ger då barnen möjligheter till att leka och då även chans till att utveckla sina språkkunskaper. Sofia beskriver likaså vikten av att vara en närvarande förskollärare i leken. Hen menar däremot att alla barn behöver utmanas i språket inte enbart de barn som är reserverade. Sofia tar upp att det är förskollärarnas skyldighet att alla barn har rätt till sitt språk, det står i läroplanen och barnkonventionen. Förskolläraren beskriver därmed att oavsett vilken språknivå barnen besitter ska de få möjlighet att utvecklas vidare. Förskolläraren anser att de barn som har en god språkutveckling oftast "hamnar mellan stolarna". Dessa barn får inte samma möjlighet att

utvecklas med en närvarande förskollärare i leken på samma sätt som de barn som har det svårare för språket.

Utifrån förskollärarnas tankar kring att vara en närvarande förskollärare beskriver de även vikten av att stödja barnen på rätt nivå. Barnen ska få utrymme och frihet i leken. Förskollärarna anser även att de ska få tid till att lära och att de inte ska vara för påträngande på barnen. Det krävs inte enbart en vilja hos förskollärarna för att främja språket i leken, barnen är de som ska lära och det behövs därför en vilja hos dem. I leken anser Lena och Kerstin att barnen ska stödjas på ett naturligt vis. Lena beskriver förskollärarens roll med att ge barnen synonymer samt sätta ord på vad de menar. I vissa fall ska barnen vägledas till att själva sätta ord på vad de tänker för att andra barn ska förstå leken och för att de ska kunna vidareutvecklas. Förskolläraren nämner att de inte behöver vara delaktig i leken hela tiden. Det kan räcka att komplettera lite i leken ibland. Likaså förklarar Kerstin vikten av att ge barnen frihet i leken. Förskollärarna som är med i leken ska efter ett tag backa för att barnen ska få möjlighet att utveckla leken på egen hand. Kerstin anser att det är en bra egenskap hos förskollärarna att kunna variera mellan att vara med i leken samt att kunna backa ur den för att ge barnen utrymme.

Karin anser att leken ska vara rolig och inspirera barnen till att vilja lära. Förskollärarnas gemensamma tankar kring att inspirera barnen till att utveckla språket i leken ligger till grund i miljön och tillvägagångssättet. De anser att miljön ska vara inspirerande och inbjudande till barnen så de själva kan ta initiativ till att vilja leka. Förskollärarna förklarar att genom att de skapar en lustfylld miljö kan detta påverka vad barnen ska leka med samtidigt som barnen känner frihet av att själva få välja vad de vill leka med. Förskollärarna beskriver att om barnen anser lärmiljön som lustfylld inspireras de även till olika samtal som utvecklar barnens språkkunskaper. Lena beskriver att de "nya lekarna" kräver mer material i lärmiljön och att detta är viktigt för barnen för att inspireras till leken och dess språkutveckling. Lena anser att materialet är viktigt för barnen då förskolläraren inte alltid kan vara närvarande i barnens lek. Materialet kan hjälpa barnen att stanna kvar i leken och de får då möjlighet att vidareutveckla sitt språk. Lena beskriver att när barnen sedan har utvecklat sig i att behärska leken är fantasin viktigt för att leken ska främja språkutveckling. Förskollärarna kan då stödja barnen med att vara närvarande i uppstarten av leken men sedan backa så att barnen kan leva ut sina fantasier och att de då känner i frihet i leken.

Det skall finnas i åtanke att alla barn har kommit olika långt i sin språkutveckling och barnet ska därför bemötas där de är för att det ska bli lustfyllt. Förskollärarna poängterar att stödja barnen efter deras behov är viktigt. Beroende på hur mycket stöttning barnen behöver kan förskolläraren behöva hitta en balans med att vara närvarande samt att ge dem frihet i leken för att utveckla språket. Om detta görs känner sig oftast barnen också trygga med förskolläraren som även det är en viktig del för att det ska ske ett lärande.

Samtliga förskollärare är eniga om att de vet hur de ska arbeta för att främja barns språkutveckling i leken. De har under många år fått olika utbildningar inom området, arbetat kollegialt samt läst litteratur kring detta ämne. Karin anser att det som behövs nu för att arbetet ska fortlöpa och förskollärarnas kunskaper ska sättas i praktik är tid. Detta är inget som ska stressas igenom utan det ska övas in så det blir en del av förskolans vardag.

6.2.3 Sammanfattning – Hur kan förskollärarna främja barnens lek så den blir språkutvecklande?

Sammanfattningsvis förklarar samtliga förskollärarna vikten av att vara närvarande för att främja barnens språkutveckling i leken. Det skiljer sig däremot i arbetssättet hur förskollärarna ska göra beroende på om de arbetar med barn 1-3 år eller 3-6 år. De som arbetar med barn 1-3 år har ett ständigt arbete med att uppmuntra språket i leken. Att hela tiden tillföra ord i barnens lek gynnar dem för deras vidare språkutveckling. För att detta ska vara möjligt krävs en närvarande förskollärare som stödjer barnen utifrån deras behov. Förskollärarna som arbetar med barn 3-6 år har istället som uppgift att bygga på det som barnen lärt sig sedan tidigare. Att då hitta en balans mellan att vara närvarande förskollärare i leken till att ge dem frihet. Vid närvarande roll ska förskolläraren ordduscha barnen, använda synonymer samt repetera. För att ge dem frihet kan förskollärarna skapa en gynnsam miljö och prova olika tillvägagångssätt som inspirerar barnet att leka och lära språket. Vilket eller vilka av arbetssätten som skall användas beror på sammanhang och individ.

7. DISKUSSION

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärarna tänker kring barns lek och dess relation till språkutveckling. Vi har valt att inrikta oss på hur förskollärare som arbetar med yngre (1-3 år) och äldre (3-6) barn resonerar kring frågan. Det resultat som redovisas i denna studie klargör förskollärarnas tankar kring lek och språk samt beskriver hur arbetet ser ut i verksamheten. I detta avsnitt kommer resultatet av undersökningen diskuteras och sättas i relation till tidigare forskning som berörts i studien samt ur ett sociokulturellt perspektiv. Begrepp som är betydande för detta perspektiv och kommer belysas i studien är: *Lek, den närmaste utvecklingszonen, scaffolding, kultur, mediering* och *verktyg/redskap*. Slutligen diskuteras även vårt metodval.

7.1 Hur beskriver förskollärare, som arbetar med de nämnda åldersgrupperna, relationen mellan lek och språkutveckling?

Studiens resultat visar att förskollärarna anser att lek och språk har en relation mellan varandra. De som arbetar med barn mellan 1-3 år beskriver att leken är viktigt att behärska för att sedan kunna utveckla sitt språk, vilket är liknande med något som tidigare forskning anser. Norling (2015, s.26- 27) poängterar att om barn kan leka och får möjlighet till olika lekaktiviteter får de därigenom använda sitt språk och då skapa nya kunskaper. Att även leka på olika platser på förskolan kan bidra till att barnen får lekfullt lärande och därigenom utveckla ordförrådet. Förskollärarna som arbetar med barn mellan 3- 6 år anser att leken och språket går hand i hand med varandra men att det är språket som har en mer betydelsefull roll hos barnen. Förskollärarna förklarar att barnen använder sig mer av språket för att kunna utveckla leken på ett mer djupare plan. Detta är något som författaren Säljö (2014, s.81) även beskriver. Författaren nämner om begreppet *mediering* som handlar om hur människor använder sitt språk samt kroppen för att kunna få en bättre förståelse för händelser de möter och i det här fallet i leken. Förskollärarna Lena och Sofia beskriver om hur barnen i leken bearbetar händelser och situationer som de varit med om. För att hantera detta i leken använder sig barnen av språket. Språket barnen använder förtydligar då för kompisarna vad de vill förmedla i leken samtidigt som de berikar andra och sig själva med nya språkkunskaper.

Resultatet visar på att alla förskollärare ser en relation mellan lek och språk. Förskollärarnas beskrivningar avser att lek och språk påverkar varandra. Förskollärarna har däremot olika

tankar beroende på vilken ålder det är på barnen som dem arbetar med. Barn 1-3 år behöver få leka för att sedan med hjälp av leken utveckla språket. Leken är viktigast för barnen i denna ålder. När barnen sedan behärskar leken 3-6 år menar förskollärarna att de istället ska ta hjälp av det språk som de lärt sig och använda det för att utveckla leken. I denna ålder är språket därför viktigare för barnen då de behöver den för att behärska leken. Som tidigare nämnt beskriver förskollärarna att lek och språk går hand i hand. Behöver barnen utveckla språket använder de sig av leken men för att utvecklas ytterligare behöver barnen ibland fylla på sina lekkunskaper och då använda språket för att utveckla leken. Utifrån förskollärarnas resonemang kan det utläsas att leken ska fokuseras på till en början och i den får barnen med sig språk som i sin tur kan användas för att utveckla leken vidare. Förskollärarna beskriver vidare att all stöttning från dem ska individanpassas så att barnen får lära efter sina egna intressen och förutsättningar. Smidts (2010, ss.143-144) forskning vi har tagit del av belyser begreppet *lek* och dess innebörd på ett liknande sätt som förskollärarna beskriver. Forskaren anser till exempel att lek ska vara äkta och detta blir det genom att barnen får leka med något som intresserar dem. Forskaren beskriver även att leken har fördelar med att barnen inte kan misslyckas eftersom det inte finns några bestämda ramar för vad som ska göras. Barnen får då möjlighet att med hjälp av leken utforska, skapa samt bearbeta sina fantasier, därmed tillägnas barnen även nya språkkunskaper. Forskaren Norling (2015, ss.72-73) beskriver också leken som ett bra verktyg för att utmana barnen i deras utveckling inom språket. Leken kan vara en hjälpanvändande hand för att få barnen att vilja vara med i olika aktiviteter på förskolan vilket leder till att barnen därigenom får möjlighet att använda sitt språk, eller tecken för att kommunicera.

Under intervjuerna som gjordes framkom det generellt att språkutveckling inte alltid sker verbalt utan det kan också vara genom mimik, gester, bildstöd och tecken. Säljö (2014,ss. 20-21) nämner även detta när hen beskriver begreppet *verktyg/redskap* som är en del av den sociokulturella teorin. Begreppet innefattar att barnen får en större möjlighet att kunna utveckla sina lekar när de har flera språkliga redskap att använda sig av såsom mimik, gester, bildstöd och tecken. Evensen Hansen & Alvestad (2018, ss 133-134) förklarar att språkinläringen hos barnen i leken sker på ett naturligt sätt oavsett hur långt de har kommit i sin språkutveckling. Detta är också något som vissa av förskollärarna arbetar utefter. De menar att alla barn har kommit olika långt i sin språkutveckling och därmed ska alla få den stöttning som krävs. Detta görs då enklast genom att utmana varje barn efter deras behov i leken.

I vår studies resultatdel går det att utläsa att det finns skillnader mellan förskollärarnas tankar hur de målstyrda arbetet ser ut inom lekens relation till språket. Förskollärarna som arbetar med de yngre barnen 1-3 år utgår mer ifrån barnens intressen för att locka dem till leken. Deras roll kräver även att de är aktiva med barnen för att det ska ske ett lärande. Detta arbetssätt är något som stämmer överens med begreppet *lekresponsiv undervisning* som Björklund och Palmér (2019, ss.77-78) beskriver om. Utifrån begreppet anser forskarna att barnen är de som bestämmer vad dem ska leka med och hur leken ska te sig, förskollärarnas roll är att svara på det barnen gör i leken för att föra leken framåt och lärande ska ske. Förskollärarna som arbetar med de äldre barnen 3-6 år fokuserar istället på att leka fram språket, detta kan vara med hjälp av rim och ramsor. Det är även noga med att barnen ska dela sina kunskaper och erfarenheter med varandra. Detta kan då leda till att barnen själva kan stödja varandra samt ta med sina erfarenheter in i leken och bearbeta dem där. Magnusson och Pramling Samuelsson (2019, s.39) beskriver även vikten av att samspela med andra barn. Utifrån barnens tidigare kunskaper kan de hjälpa varandra att strukturera leken och hantera olika begrepp som uppkommer för att leken ska fortgå. I lekar där barnen samspelar med

varandra beskriver förskollärarna att barnen ofta "tvingas" att samtala med varandra då de kan behöva förtydliga i leken vad som händer, vad som är på riktigt och vad som är fantasi. Förskollärarna menar att leken och språket har därför en stor påverkan på varandra trots att barnen inte alltid är medvetna om att de utvecklar sitt språk i många lekaktiviteter. Likaså beskriver Magnusson och Pramling Samuelsson (2019, s.30). De anser att språket är en viktig del i leken för att den ska bli begriplig för alla som deltar i leken. Forskarna menar att barnen behöver använda sig av ett växelspråk: *som är* och *som om*. *Som är* innefattar att barnen kan behärska sitt språk och beskriva att det som sker nu är något som händer nu på riktigt. *Som om* är ett språk barnen ska ta till när de beskriver att det är fantasin som styr leken.

Leken anser samtliga förskollärare är en viktig grund för att barnen ska kunna utveckla sitt språk. De beskriver att vid lek uppstår språket naturligt då barnen får möjlighet att tillägna kunskaper av varandra. Detta genom att sätta ord på saker, höra andra prata och benämna begrepp. Förskolläraren Amanda som arbetar med de yngre barnen har även sett i verksamheten att barn mellan 1-3 år lär sig språket när de leker bredvid varandra. Förskolläraren anser att barnen fortfarande kan höra andra barn och ta del av deras språkkunskaper genom att lyssna och vara nära andra. Vi kan utläsa skillnader i resultatet kring förskollärarnas resonemang om språkutveckling i leken. Som vi sett ovan beskriver Amanda, som arbetar med yngre barn menar att språkutveckling kan ske genom att leka bredvid varandra medan Karin och Lena som arbetar med äldre anser att barnen behöver vara delaktiga för att detta ska ske. Karin och Lena beskriver också att det finns hinder som kan uppstå i relationen mellan lek och språk hos barn 3-6år. Förskollärarna förklarar att de barn som har svårigheter för att leka kan få mindre möjligheter till ett utvecklat språk. Det som förskolläraren beskriver kan vi även se att Brekke Stangeland (2018, s, 89, 104) poängterat i sin artikel. Författaren förklarar att de barn som inte har språket får det svårare att medverka i lekar med andra barn. Detta kan då leda till att dessa barn leker själva och inte får möjlighet att samspela med andra och därav inte utveckla nya kunskaper inom språket.

7.2 Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med att främja barnens lek så den blir språkutvecklande?

Med utgångspunkt i intervjuerna framgår det att förskollärarna har en betydelsefull roll för att främja barns lek så den blir språkutvecklande. Hur detta skall göras finns det olika uppfattningar kring. Det som resultatet visade var att de flesta förskollärarna som arbetar med barn mellan 1-3 år ansåg att deras stora uppdrag är att tillföra ord i barnens lek. Förskollärarna som arbetar med barn mellan 3-6 år ansåg istället att de måste ha en balans i deras pedagogik med att vara närvarande samt ge barnen frihet i leken och inte vara för påträngande. Resultatet i denna studie och tidigare forskning har en tydlig koppling till varandra.

Vidare förklarar Magnusson och Pramling Samuelsson (2019, s.29,35) vikten med närvarande pedagoger och dess bidrag till dialoger och frågor. Genom samtal och öppna frågor kan förskollärarna stödja barnen i deras ordförståelse. I vårt empiriska material framkommer det att samtliga förskollärare anser att de ska vara närvarande för att främja leken så den blir språkutvecklande. Förskollärarna inom de olika åldersgrupperna har däremot skilda uppfattningar om vad närvarande förskollärare och deras uppgift är. De menar att barn mellan 1-3 år hela tiden behöver höra ord och få sätt in det i olika sammanhang i leken. Exempelvis när barnen står i köket och lagar mat ska de få höra ord som är kopplade till leken som pågår. Barnen får då en erfarenhet av ord och bekräftelse av vad de gör. Likaså tänker Björklund och Palmér (2019, 75-77). De anser att förskollärarens närvaro har en positiv inverkan på språkutvecklingen i leken. Deras närvaro i leken bidrar till att de kan tydliggöra begrepp för

barnen som kan leda till ett mer utvecklat ordförråd. Förskollärarna som arbetar med barn mellan 3-6 år anser istället att närvarande förskollärare ska stödja barnen till hjälp av utmanande frågor. Likaså förklarar Magnusson och Pramling Samuelsson (2019, s.29,35) de närvarande förskollärarnas roll. Forskarna menar att öppna frågor utvecklar oftast barnens lek. Även Jonsson och Thulin (2019, s.95) skriver om frågor som kan ställas i leken. De menar även att när barnen sedan själva börjar ställa frågor ska förskollärarna finnas där och uppmärksamma dem med ytterligare frågor som stärker deras förståelse för språket. Förskollärarna som deltagit i denna undersökning framhäver vikten av att inte lämna barnen i leken trots att de har uppmärksammat att barnen behärskar den. De anser att den "härvarande" rollen istället ska intas då de ska vara nära barnen och höra dem men ändå inte vara delaktig i leken. Barnen ska få möjlighet till att utforska sitt lärande med sina kompisar men att vid behov kan förskolläraren finnas där för att stödja dem så att leken fortgår. Detta är ytterligare en skillnad som går att utläsa i resultaten mellan förskollärare som arbetar med yngre respektive äldre barn. Vid arbete med äldre barn är härvarande oftast ett bra arbetssätt då de behärskar språket i leken på ett annat sätt än de yngre. Förskollärarna som arbetar med yngre barn beskriver istället att vid arbete med dessa barn blir inte leken språkutvecklande utan en vuxen med. Det krävs att någon tillför ord.

Trots skillnaderna mellan förskollärarnas tankesätt så är de eniga om att närvarande förskollärare har en viktig roll. Förskollärarna anser att vid detta rolltagande får de en större bild på varje enskilt barns utveckling. Alla barn är unika och behöver en individanpassad stöttning för att de ska utvecklas. Den aktiva och närvarande roll som förskollärarna i studien beskriver stämmer bra överens med begreppet *den närmaste utvecklingszonen*. Smidt (2010, ss.13-14) beskriver att när barnen deltar i lekar, befinner de sig i ett utvecklingsstadium. Den leken som de behärskar själva är en trygg zon för dem, men när de ska utvecklas i leken behöver de hjälp av en närvarande förskollärare som kan stödja barnen med det som krävs för att utvecklas. Med rätt stöd utvecklas barnen och tillslut kliver de då in i en ny utvecklingszon. Som tidigare nämnt beskriver förskollärarna att de inte ska backa tillbaka för att barnen behärskar en lek. Likaså gäller vägen till den nya utvecklingszonen. Smidt (2010, ss.13-14) anser att vägen till den närmaste utvecklingszonen sker utifrån begreppet *scaffolding*. Som förskollärarna beskriver är det viktigt att utgå från varje individs behov och detta framhäver även forskaren. Smidt (2010, ss.13-14) menar att det är förskollärarens ansvar att veta vad barnet skall fokusera på för att utvecklas. Barnet ska inte heller bli påskyndat utan de ska få ta ett steg i taget med stöd av förskollärare under hela processen. Smidt (2010, ss. 65-66) beskriver även om begreppet *kultur* och dess innebörd för barns utveckling. Forskaren anser att erfarenheter som finns med sedan tidigare påverkar hur och vad barnen lär sig. Detta är något som är en ständig process då deras erfarenheter bygger på nya kunskaper och lärdomar.

För att främja barns lek så den blir språkutvecklande beskriver förskollärarna att de ska ordduscha barnen hela tiden. Begreppet innefattar att barnen ska få möta språket hela dagarna och att det är förskollärarnas ansvar att hela tiden berika barnen med detta. Evensen Hansen & Alvestad (2018, ss.134-135) förklarar detta arbetssätt med att förskollärarna ska "bada barnen i språket". Forskarna anser att förskollärarna ska prata mycket med barnen, variera sitt ordförråd samt använda rätt begrepp i rätt sammanhang. Ytterligare ett arbetssätt som förskollärarna beskriver är det lustfyllda lärandet hos barnen. Detta ska genomföras på så vis att förskollärarna tar vara på barnens intressen, barnen ska även känna att leken är meningsfull vilket den kan göras med en närvarande och aktiv förskollärare. Förskollärarna anser då att vi vuxna måste skapa ett intresse hos barnen men från början måste detta grunda sig i barnens egna intressen.

Evensen Hansen & Alvestad (2018, ss 133-134) beskriver även miljöns bidragande faktor till att barnen får nya erfarenheter och kunskaper inom leken samt språket. Forskarna anser att leken ska ske som en naturlig del i förskolan och lärmiljön ska därav vara uppbyggd så den blir inbjudande för lekar där samtal kan ske. Evensen Hansen & Alvestad (2018, ss 133-134) resonemang som vi beskriver ovan stödjer det förskollärarna beskriver om lärmiljöns påverkan för att samtal ska ske. Barnen ska uppmuntras att vilja prata och kan inspireras till detta genom en lekfull lärmiljö som främjar språket hos barnen. Förskollärarna anser att miljön ska vara inspirerande och inbjudande till barnen så de själva kan ta initiativ till att leka. Förskollärarna poängterar även vikten av att tänka på sitt förhållningssätt till barnen. Beroende på hur det pratas med barnen kan lärdomar ske. Förskollärarna menar att om de har ett syfte med det som görs kan frågor och begrepp även formas efter det. Det språkrika samtalens värde kan vi se ett samband med Jonsson och Thulin (2019, s.95) tankar om att i leken samspela med sina kompisar samt med förskollärarna. Forskarna menar att vid samspel får förskollärarna ta del av barnens språkliga kunskaper vilket då gör det enklare för dem att sedan kunna stödja dem på rätt vis. Även Norling (2015, s.73) beskriver att leken erbjuder barn och förskollärare ett samspel med varandra som i sin tur bidrar till att barnen kan utmanas i deras språkutveckling. Brekke Stangeland (2018, s. 89,104) beskriver utifrån sin forskning om vikten av att samspela med andra i leken för att språket ska utvecklas. Forskaren anser att barn som har svårigheter med att leka behöver stöttning i detta av förskollärare för att de ska få ett samspel. Författaren beskriver att de barn som ofta leker själva och inte hade samspel med andra barn inte fick nya erfarenheter i språket. Förskollärarna Kerstin och Maria som deltagit i studien beskriver att de barn som har svårigheter i att leka eller är reserverade kan vara utmanande att språkstimulera. Ofta utgår de från barnens intressen och vad de anser är roligt. Förskollärarna beskriver sin roll som viktigt och att de behöver fokusera på leken först så att barnen kan få leka och samspela med andra barn och därefter kan de fokusera på språket. Det anser att de behöver vara närvarande för att främja barnen vid dessa situationer.

7.3 Metoddiskussion

I vår undersökning har vi valt att arbeta med en kvalitativ studie och semistrukturerad intervju som datainsamlingsmetod. Studiens syfte är att undersöka hur förskollärarna tänker kring barns lek och dess relation till språkutveckling. Vi har valt att inrikta oss på hur förskollärare som arbetar med yngre (1-3 år) och äldre (3-6 år) barn resonerar kring frågan. För att få svar på syftet ansåg vi att det bästa sättet var att använda oss av semistrukturerade intervjuer. Bryman (2018, s.260) beskriver semistrukturerade intervjuer. Forskaren anser att dessa intervjuer kräver en intervjuguide med förbestämda frågor och följdfrågor. Fördelarna som beskrivs med denna metod är att forskarna kan planera ut frågor så att de finns möjlighet att syftet samt frågeställningarna för studien blir besvarade. Av denna anledning såg vi valet av en kvalitativ metod som fördelaktig i relation till studiens problemformulering och bestämde oss för att genomföra semistrukturerade intervjuer. En negativ aspekt Christoffersen och Johannessen (2018, s.87) beskriver med semistrukturerade intervjuer är att det kan uppkomma känsliga och komplicerade frågor till informanten. Frågor som forskaren kan uppleva komplicerade eller känsliga kan med fördel placeras sist i intervjuguiden. Författarna beskriver att detta är bra då övriga frågor inte blir påverkade av informantens känslor. Med stöd i detta valde vi att försöka skapa frågor som vi anser inte väcker några personliga känslor. Vi valde att inte skicka ut våra intervjufrågor till informanterna innan intervjun då vi önskade att ta del av deras spontana tankar. Vi anser nu i efterhand att det även kunde varit en fördel att skicka ut frågorna tidigare. Förskollärarna hade då haft en möjlighet till att fundera över svaren och vi kunde då fått utförligare svar samt mer konkreta exempel.

Vid utförandet av intervjuerna valde vi att intervjua fyra personer var. Detta såg vi som en fördel då informanterna kan ha känt sig pressade av att två sitter och ska titta, lyssna samt komma med följdfrågor angående det som sägs. Flertal av de som vi intervjuade berättade om deras nervositet innan vi startade intervjun, hade vi då också varit fler forskare med kunde deras anspänningar blivit allt större. Vårt ställningstagande till detta beskriver även Christoffersen och Johannessen (2018, s.88) som en positiv faktor. Författarna anser att informanten lätt kan känna sig i "underläge" om det är två forskare. Forskaren kan även få det besvärligare med att få reda på känslig information då det kan vara svårare att få tillit till två forskare istället för en. Christoffersen och Johannessen (2018, s.88) tar även upp en fördel med att vara två intervjuare. De menar att tolkningarna i efterarbetet kan bli enklare då det är två som har medverkat. Detta kan självklart påverka vårt resultat då tolkningarna kan sett annorlunda ut annars. För att tolka vårt resultat gemensamt valde vi att spela in våra intervjuer, då kunde vi tillsammans lyssna på dessa och tolka materialet. Vi valde även att spela in för att vi som forskare skulle kunna koncentrera oss på vad förskollärarna berättade. Vi ville även visa hänsyn till informanterna och visa intresse för deras information samt vara goda lyssnare. Christoffersen och Johannessen (2018, ss.92-92) beskriver inspelning som verktyg vid intervjuer. De anser att om forskaren har god tid på sig att gå igenom allt material är det ett bra verktyg att använda sig av. Detta eftersom du som forskare sedan kan spela upp inspelningen så många gånger du behöver för att anteckna det som sägs. Det finns även möjlighet till att skriva ner citat från informanterna som sedan kan vara viktigt för resultatet.

8. DIDAKTISKA KONSEKVENSER

Utifrån våra resultat i denna studie samt tidigare forskning kan vi dra slutsatsen att förskollärarna har en viktig roll i förskolan för att leken ska bli språkstimulerande. Det finns många olika arbetssätt som förskollärarna kan förhålla sig till för att stödja barnen i detta. I vår kommande yrkesroll kommer vi att tillämpa nya kunskaper som vi tagit del av från både förskollärarna samt tidigare forskning angående leken och språkets relation däremellan.

I studien framkommer att leken är central i förskolan och den används av förskollärarna för att stimulera barn till att vilja erövra nya erfarenheter och kunskaper. Erfarenheterna som förskollärarna besitter ligger till grund i arbetet. Detta kunde vi se genom intervjuerna då de kunde beskriva tydligt deras arbete med leken för att främja språket. Vi fick med oss praktiska metoder på hur leken påverkar språket samt hur de arbetar med detta. Att förskollärarna har goda erfarenheter om relationen mellan lek och språk bidrar till att lärandet blir mer naturligt i barnens vardag på förskolan.

Studien visar på att arbetet med barn mellan 1-3 år och barn mellan 3-6 år skiljer sig till viss del åt. Som förskollärare behöver vi därför ha detta i åtanke när vi arbetar med barnen. De yngre barnen kräver en närvarande förskollärare för att lära sig leka och sedan ta hjälp av leken för att stimulera språket. De äldre barnen kräver även de en närvarande förskollärare men att de vuxna lämnar mer plats åt barnen och stödjer dem vidare utifrån det som de redan kan. Studien visar på att de därför är bra att hitta en balans mellan att vara närvarande samt ge barnen frihet. En negativ konsekvens av det åldersindelade arbetet kan uppkomma då alla barn är olika. Som förskollärare kan vi inte alltid arbeta efter åldersanpassningar utan varje barn behöver mötas på den nivå de befinner sig i.

Det vi har sett i resultatet samt i tidigare forskning är att förskollärarna har en stor betydande roll för barnen. Vid användning av lek för att utveckla språket kan förskollärarna bland annat

bidra med ord, begrepp, meningsbyggnader, att inta roller samt stödja barnen för att driva leken vidare. De konsekvenser vi kan möta på i vår blivande yrkesroll är att personalbristen utgör ett hinder då vi inte kan stödja barnen så mycket som krävs för en utveckling. Vi behöver även stöd från arbetskollegor som har eller vill få mer kunskaper inom området för att stödja barnen inom detta. Verksamheten kräver därför att förskollärarna ska få utbildning inom detta område då de anser både i tidigare forskning samt i vår studie att leken har en betydande roll för språkutvecklingen. Vilket eller vilka av arbetssätten som skall användas beror på sammanhang och individ.

8.1 Vidare forskning

I vår studie valde vi att utgå från förskollärarnas perspektiv. Vi valde att endast intervjua åtta förskollärare på grund av tidsbrist. Hade vi intervjuat fler kunde resultatet blivit annorlunda vilket kunnat påverka våra kunskaper som vi tar med ut i verksamheten. Detta kan vi ta med som en lärdom för framtida studier. Ytterligare något vi kan göra i framtida studier är att inta ett annat perspektiv utifrån lekens betydelse för språkutvecklingen för att få en bredare syn på dess relation i förskolan. Det vi har reflekterat över när vi sökt tidigare forskning är att de mestadels är kvalitativa forskningar som gjorts inom området. Vi betraktar därför att det hade varit intressant om det gjorts en kvantitativ forskning, detta eftersom ett barnperspektiv kunde bidragit till att vi förskollärare fick en bild på om barnen stimuleras på det sätt som vi tänker att de gör. Detta hade kunnat genomföras med hjälp av observationer. Utgångspunkten kunde då varit att följa barnen samt förskollärarna i leken såväl som planerad eller spontan och fokuserat på hur lekens relation till språket såg ut och hur förskollärarna främjar leken för den ska bli språkutvecklande. Observationerna hade då med fördel behövts gjorts under en längre tid så forskaren fått ta del av så mycket lek som möjligt samt i olika situationer. Genom att få ta del av när barnen leker i olika situationer kan forskaren upptäcka olika hinder samt möjligheter som kan påverka leken och språket.

REFERENSER

- Björklund, Camilla & Palmér, Hanna. (2019). I mötet mellan lekens öppenhet och undervisningens målorientering i förskolan. *Forskning om undervisning och lärande*, 7(1), s. 64-85
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1299553/FULLTEXT01.pdf>
- Björk-Willén, Polly, Pramling, Niklas & Simonsson, Maria. (2018). Språkundervisning i förskolan: Teoretiska principer och empiriska exempel. *Norsk senter for barneforskning*, 36(3-4), s. 39-57
<https://tidsskriftetbarn.no/index.php/barn/article/view/4939/7584>
- Brekke Stangeland, Elisabeth. (2018). *Språklig mestring, lek og sosial kompetanse hos de yngste barnehagebarna- En studie av variasjon og sammenhenger*. Diss. Universitetet i Stavanger. Microsoft Word - phd_avhandling_HoveddokREVIDERING.20.12.2017.sendt_23.03.2018.docx (unit.no)
- Bryman, Alan. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber
- Christoffersen, Line & Johannessen, Asbjørn. (2015). *Forskningsmetoder for lærarstudenter*. Lund: Studentlitteratur
- Doverborg, Elisabet, Pramling, Niklas och Pramling Samuelsson, Ingrid. (2019). *Att undervisa barn i förskolan*. Stockholm: Liber
- Evensen Hansen, Joakim & Alvestad, Marit. (2018). Educational language practices described by preschool teachers in Norwegian kindergartens. *European Early Childhood Education Research Journal*, 26(1), s.128-141. doi:10.1080/1350293X.2018.1412052
- Eriksson, Marie. (2023). *Språkets alla möjligheter i förskolan*. Stockholm: Lärarförlaget
- Frejes, Andreas & Thornberg, Robert. (2019). Kvalitet och generaliserbarhet i kvalitativa studier. I Frejes, Andreas & Thornberg, Robert. (red). *Handbok i kvalitativ analys*. Liber. Btj,s. 273-293
- Gärdenfors, Peter. (2009). Lek ur ett evolutionärt och kognitivt perspektiv. I Jensen, Mikael & Harvars, Åsa. (red.) *Leka för att lära: utveckling, kognition och kultur*. Studentlitteratur. Btj, s. 43-54
- Jonsson, Agneta & Thulin, Susanne. (2019). Barns frågor i lek. *Forskning om undervisning och lärande*, 7(1), s. 86-97
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1301946/FULLTEXT01.pdf>
- Magnusson, Maria & Pramling Samuelsson, Ingrid (2019) Att tillägna sig skriftspråkliga verktyg genom att leka affär. *Forskning om undervisning och lärande*, 7(1), s. 23-43
[FULLTEXT02.pdf \(diva-portal.org\)](FULLTEXT02.pdf (diva-portal.org))
- Norling, Martina. (2015) *Förskolan- En arena för social språkmiljö och språkliga processer*. Diss. Mälardalen University Press Dissertations.
[FULLTEXT02.pdf \(diva-portal.org\)](FULLTEXT02.pdf (diva-portal.org))

Roos, Carin. (2021). Att berätta om små barn- minietnografi. I Löfdahl Hultman, Annica & Ribaeus, Katarina. (red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Liber. Btj, s. 110-121

Smidt, Sandra. (2010). *Vygotskij och de små och yngre barnens lärande*. Lund: Studentlitteratur

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan: Lpfö 18*.
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=4001>

Säljö, Roger. (2014). *Lärande i praktiken – ett sociokulturellt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Reviderad utgåva. Stockholm: Vetenskapsrådet

Williams, Pia, Sheridan, Sonja & Pramling Samuelsson, Ingrid (2000). *Barns samlärande - en forskningsöversikt*. Stockholm: Skolverket

Öhman, Margareta. (2022). *Låt leken främja språket*. Stockholm: Gothia Kompetens

BILAGOR

Bilaga 1 – intervjuguide

Syftet/frågeställning:

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärarna tänker kring barns lek och dess relation till språkutveckling. Vi har valt att inrikta oss på hur förskollärare som arbetar med yngre (1-3 år) och äldre (3-6) barn resonerar kring frågan. Studiens frågeställningar är följande:

- Hur beskriver förskollärare, som arbetar med de nämnda åldersgrupperna, relationen mellan lek och språkutveckling?
- Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med att främja dessa barns lek så den blir språkutvecklande?

Allmänna frågor:

-Hur länge har du arbetat som förskollärare?

-Vilken ålder är det för de barn som du arbetar med?

Hur beskriver förskollärare, som arbetar med de nämnda åldersgrupperna, relationen mellan lek och språkutveckling?

-Hur skulle du som förskollärare definiera begreppet lek?
(Har du några mer konkreta sätt att förklara lek?)

-Kan du förklara vad språkutveckling betyder för dig?

-Kan man använda leken som verktyg för att arbeta målstyrt?
(Om nej, isåfall varför? Om ja, isåfall hur kan man lägga upp arbetet?)
(Kan du ge något konkret tips på hur man kan använda sig av de i praktiken?)

-Anser du att leken är en viktig grund för språkutvecklingen?
(Kan du förklara hur du tänker?) (Har du något exempel på när du stött på detta?) *

-Anser du som förskollärare att språket påverkar leken lika mycket som leken påverkar språket?
(Varför? Om ja, kan du förklara likheterna sinsemellan) *

Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med att främja barnens lek så den blir språkutvecklande? :

-Arbetar du som förskollärare ofta med att stödja barnens språkutveckling?

(Ja/nej? Isåfall hur arbetar du med att stödja barnens språkutveckling? och varför gör du detta?)

*-Vad innebär det för dig att arbeta språkutvecklande i lek?
(Varför ? Och hur kan detta göras?)*

*-Hur kan du inspirera barnen till att i leken utveckla språket?
(Kan du förklara hur du gör de? Varför gör du just på det sättet, finns det något syfte med just de arbetsättet? Kan du ge något exempel där du har inspirerat barnen i leken för att utveckla deras språk?)*

*-Ser du som pedagog några svårigheter att främja barns språkutveckling i lek?
(ja/nej? isåfall varför?)*

*-Hur ofta får ni / har ni fått fortbildning inom detta område?
(Hade ni velat ha mer utbildning i detta?)*

Bilaga 2 – Samtyckesblankett

HÖGSKOLAN I BORÅS
Akademin för bibliotek
information, pedagogik och IT
- Förskolläraryrket

2023-11-15

Samtycke till insamling och behandling av uppgifter om dig

Som en del av kursen *Examensarbete: Att utforska pedagogiskt arbete för förskollärare* vid Högskolan i Borås utför vi en studie med syftet att forska kring förskollärares syn på hur leken kan stimulera barns språkutveckling.

Vi som utför studien skulle vilja att du lämnar vissa uppgifter om dig själv, närmare bestämt hur länge du arbetat som förskollärare samt vilken ålder på barnen du arbetar med. Vi har även som avsikt att spela in intervjun.

Uppgifterna kommer att användas för att studera om det finns något samband mellan informanternas yrkeserfarenhet samt om de finns kopplingar till olika arbetsätt beroende på vilken åldersgrupp som arbetas med.

Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för behandlingen, som sker med stöd av artikel 6.1 (a) i dataskyddsförordningen (samtycke).

Uppgifterna kommer att användas av oss samt vara tillgängliga för lärarna på den aktuella kursen och centrala administratörer vid högskolan. Uppgifterna kan dock vara att betrakta som allmänna handlingar som kan komma att lämnas ut i det fall någon begär det i enlighet med offentlighetsprincipen.

Uppgifterna kommer att lagras inom EU/EES eller tredje land som EU-kommissionen beslutat har en skyddsnivå som är adekvat, dvs. tillräckligt hög enligt dataskyddsförordningen. Uppgifterna kommer att raderas när de inte längre är nödvändiga.

Resultatet av studien kommer att sammanställas i oidentifierad form och presenteras så att inga uppgifter kan spåras till dig.

Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna samtycke, och du kan när som helst ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina uppgifter kommer då inte att användas mera. På grund av lagkrav kan högskolan dock vara förhindrade att omedelbart ta bort uppgifterna.

Jag samtycker till att uppgifter om mig samlas in och behandlas enligt ovan.

Underskrift

Namnförtydligande

Ort och datum

Information om behandlingen av personuppgifter

Din personliga integritet är viktig för oss på Högskolan i Borås. Därför är vi angelägna om att all behandling av personuppgifter sker på ett korrekt och säkert sätt i överensstämmelse med gällande lagar och förordningar. Högskolan följer bland annat dataskyddsförordningen, mer känd som GDPR.

Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för all behandling av personuppgifter inom högskolans verksamhet. Om du har några frågor kring hur dina personuppgifter behandlas kan du läsa mer om hur högskolan behandlar personuppgifter på vår webbplats, <http://www.hb.se/dataskydd>. Du är också välkommen att kontakta ansvarig för den aktuella kursen med frågor.

Dina rättigheter

Högskolan är öppen med hur vi behandlar dina personuppgifter. Om du vill veta vilka personuppgifter som vi behandlar om dig kan du kostnadsfritt en gång per år begära ett utdrag med information om detta (ett så kallat registerutdrag). För att beställa ett registerutdrag kan du använda blanketten för begäran om registerutdrag på högskolans webbplats, <http://www.hb.se/dataskydd>.

I vissa fall kan vi komma att be om samtycke (godkännande) till att behandla dina personuppgifter. Om du lämnar sådant samtycke kan du när som helst ta tillbaka detta. Vi kommer då inte att fortsätta behandla dina personuppgifter. På grund av lagkrav kan vi dock vara förhindrade att omedelbart radera uppgifterna.

Du har rätt att inte bli föremål för automatiserat beslutsfattande, inklusive profilering, dvs. beslut som fattas på teknisk väg utan mänsklig inblandning. Högskolan fattar inte några sådana beslut.

Du har rätt att i vissa fall få dina personuppgifter i ett allmänt använt format för att överföra dessa till en annan personuppgiftsansvarig.

Du har rätt att få dina personuppgifter ändrade eller kompletterade om de skulle visa sig vara felaktiga eller ofullständiga.

Du har rätt att i vissa fall få behandlingen av dina personuppgifter begränsad eller avslutad. Du har rätt att i vissa fall få dina personuppgifter raderade.

Du har rätt att klaga på högskolans behandling av dina personuppgifter till Datainspektionen, som är tillsynsmyndighet.

Kontakta oss Personuppgiftsansvarig Högskolan i Borås 501 90 BORÅS
Tel. 033-435 40 00
E-post: registrator@hb.se Org.nr: 202100-3138

Dataskyddsombud

Åsa Dryselius

E-post: dataskydd@hb.se

Bilaga 3 - Missivbrev

Hej!

Vi är två studenter som heter Kajsa Örnell och Johanna Holmberg som läser förskolläraryrket på Högskolan i Borås. Nu har vi påbörjat vår sista kurs där fokuset kommer att ligga på att skriva examensarbetet. Detta gör vi för att få djupare kunskap inom specifikt område. Vårt ämne vi har valt att skriva om är lek och språkutveckling. För att detta ska bli möjligt behöver vi använda oss av tidigare forskning, kurslitteratur samt intervjuer av er förskollärare.

Intervjun består av 12 frågor och vi räknar med att detta tar cirka 40 minuter. Intervjuerna kommer att spelas in med ert godkännande. Vi avser följa Vetenskapsrådets fyra etiska principer genom hela undersökningen. Deras första princip som vi följer är *informationskravet*, som grund i denna vill vi därför informera er vårt syfte med studien. Syftet med studien är att undersöka hur förskollärarna tänker kring barns lek och dess relation till språkutveckling. Vi har valt att inrikta oss på hur förskollärare som arbetar med yngre (1-3 år) och äldre (3-6) barn resonerar kring frågan. Ni som deltar i undersökningen har enligt *samtyckeskravet* rätt att frivilligt delta samt avbryta medverkan när som helst. De två sista principerna som kommer att följas ligger till grund i hantering av datamaterialet. *Konfidentialitetskravet* betyder att du som deltagare är anonym och i resultatet ska de ej gå att identifiera vem som medverkat i studien. *Nyttjandekravet* innebär att datan som är insamlade i samband med undersökningen får bara användas i forskningen.

Vi hade varit tacksamma att du som förskollärare hade möjlighet att bidra med kunskaper och tankar kring vårt ämne som sedan kunde vara användbart för vår forskning.

Finns det några funderingar eller tankar kring studien får ni gärna kontakta oss!

Med vänliga hälsningar, Johanna & Kajsa

Johanna Holmberg S195216@student.hb.se
Kajsa Örnell S192957@student.hb.se

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se

